

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 19 października 2023 r.
(OR. en)

14339/23

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0077(COD)

ENER 556
ENV 1145
CLIMA 488
COMPET 1004
CONSOM 370
FISC 231
CODEC 1912

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	14085/23
Nr dok. Kom.:	7440/23 + ADD 1
Dotyczy:	Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającego rozporządzenia (UE) 2019/943 i (UE) 2019/942 oraz dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w celu udoskonalenia struktury unijnego rynku energii elektrycznej – Podejście ogólne

Delegacje otrzymują w załączeniu podejście ogólne Rady w sprawie wyżej wymienionego wniosku w wersji przyjętej przez Radę (ds. Transportu, Telekomunikacji i Energii) na posiedzeniu, które odbyło się 17 października 2023 r.

Podejście ogólne określa wstępne stanowisko Rady w sprawie tego wniosku i stanowi podstawę przygotowań do negocjacji z Parlamentem Europejskim.

2023/0077 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**zmieniające rozporządzenia (UE) 2019/943 i (UE) 2019/942 oraz dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w celu udoskonalenia struktury unijnego rynku energii elektrycznej**

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 194 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Od września 2021 r. obserwuje się bardzo wysokie ceny i zmienność na rynkach energii elektrycznej. Jak stwierdziła Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki („ACER”) w swojej ocenie struktury hurtowego rynku energii elektrycznej w UE z kwietnia 2022 r.¹, wynika to głównie z wysokiej ceny gazu, który jest wykorzystywany jako materiał wsadowy do wytwarzania energii elektrycznej.
- (2) Eskalacja rosyjskiej agresji wojskowej na Ukrainę – umawiającą się stronę Wspólnoty Energetycznej – oraz powiązane sankcje międzynarodowe nakładane od lutego 2022 r. zakłóciły światowe rynki energii, zaostrzyły problem wysokich cen gazu i na zasadzie efektu domina odbiły się znacząco na cenach energii elektrycznej. Rosyjska inwazja na Ukrainę spowodowała również niepewność co do dostaw innych towarów, takich jak węgiel kamienny i ropa naftowa, wykorzystywanych w instalacjach wytwarzających energię. Doprowadziło to do jeszcze większej zmienności poziomów cen energii elektrycznej.

¹ Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki, „Final Assessment of the EU Wholesale Electricity Market Design” („Ocena końcowa struktury unijnego hurtowego rynku energii elektrycznej”), kwiecień 2022 r.

- (3) W odpowiedzi na tę sytuację **Komisja przedstawiła w październiku 2021 r.** komunikat pt. **„Reakcja na rosnące ceny energii: zestaw działań i środków wsparcia”** zawierający [...] zestaw środków, które **Unia** [...] i jej państwa członkowskie mogą wykorzystać, aby zaradzić bezpośredniemu wpływowi wysokich cen energii na gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa, w tym [...] wsparcie dochodu, ulgi podatkowe, środki w zakresie oszczędności i magazynowania gazu, [...] oraz zwiększyć odporność na przyszłe wstrząsy cenowe. W komunikacie z dnia 8 marca 2022 r. zatytułowanym „REPowerEU: Wspólne europejskie działania w kierunku bezpiecznej i zrównoważonej energii po przystępnej cenie”² Komisja przedstawiła szereg dodatkowych środków mających na celu udoskonalenie zestawu narzędzi i reagowanie na rosnące ceny energii. Dnia 23 marca 2022 r. Komisja ustanowiła również tymczasowy system pomocy państwa, aby niektóre dotacje mogły złagodzić wpływ wysokich cen energii.³

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – REPowerEU: Wspólne europejskie działania w kierunku bezpiecznej i zrównoważonej energii po przystępnej cenie, COM(2022) 108 final.

³ Komunikat Komisji – Tymczasowe kryzysowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy, C 131 I/01, C/2022/1890.

- (4) Dnia 18 maja 2022 r. Komisja przedstawiła plan REPowerEU⁴, w którym wprowadzono dodatkowe środki dotyczące głównie oszczędności energii, dywersyfikacji dostaw energii i szybszego wprowadzania energii ze źródeł odnawialnych, mające na celu uniezależnienie Unii od rosyjskich paliw kopalnych – był to m.in. wniosek w sprawie podwyższenia unijnego celu na 2030 r. w zakresie odnawialnych źródeł energii do 45 %. Ponadto w komunikacie w sprawie krótkoterminowych interwencji na rynku energii i długoterminowych udoskonaleń struktury rynku energii elektrycznej⁵, oprócz określenia dodatkowych krótkoterminowych środków mających na celu rozwiązanie problemu wysokich cen energii, wskazano potencjalne obszary poprawy struktury rynku energii elektrycznej i zapowiedziano zamiar przeprowadzenia oceny tych obszarów w celu [...] **zmiany** ram prawnych.

⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Plan REPowerEU, COM(2022) 230.

⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Krótkoterminowe interwencje na rynku energii i długoterminowe udoskonalenia struktury rynku energii elektrycznej – kierunek działania, COM(2022) 236 final.

- (5) **Aby [...] pilnie zająć się kryzysem cenowym i problemami związanymi z bezpieczeństwem oraz rozwiązać problem skoków cen dla obywateli, [...] Unia przyjęła kilka aktów prawnych, takich jak rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1032 ustanawiające solidny system magazynowania gazu⁶, rozporządzenie Rady (UE) 2022/1369 przewidujące skuteczne środki zmniejszania zapotrzebowania na gaz i energię elektryczną⁷, rozporządzenie Rady (UE) 2022/1854⁸ ustanawiające systemy ograniczania cen w celu uniknięcia nieoczekiwanych zysków na rynkach zarówno gazu, jak i energii elektrycznej⁹ [...] ¹⁰ oraz rozporządzenie Rady (UE) 2022/2577¹¹ ustanawiające środki mające przyspieszyć procedury wydawania pozwoleń dla instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych^{12,13}.**

⁶ [...] Dz.U. L 173 z 30.6.2022, s. 17.

⁷ [...] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1032 z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2017/1938 i (WE) nr 715/2009 w odniesieniu do magazynowania gazu (Tekst mający znaczenie dla EOG), Dz.U. L 173.

⁸ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1854 z dnia 6 października 2022 r. w sprawie interwencji w sytuacji nadzwyczajnej w celu rozwiązania problemu wysokich cen energii (Dz.U. L 261I z 7.10.2022, s. 1).

⁹ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1369 z dnia 5 sierpnia 2022 r. w sprawie skoordynowanych środków zmniejszających zapotrzebowanie na gaz, Dz.U. L 206 oraz [...] (Dz.U. L 206 z 8.8.2022, s.[...] 1.)

¹⁰ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1854 z dnia 6 października 2022 r. w sprawie interwencji w sytuacji nadzwyczajnej w celu rozwiązania problemu wysokich cen energii, Dz.U. L 261.

¹¹ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/2577 z dnia 22 grudnia 2022 r. ustanawiające ramy służące przyspieszeniu wdrażania rozwiązań w zakresie energii odnawialnej (Dz.U. L 335 z 29.12.2022, s. 36).

¹² [...] 2022/1369 z dnia 5 sierpnia 2022 r. w sprawie skoordynowanych środków ograniczania popytu na gaz, Dz.U. L 206 i rozporządzenie Rady (UE) 2022/1854 z dnia 6 października 2022 r. w sprawie interwencji nadzwyczajnej w celu rozwiązania problemu wysokich cen [...], Dz.U. L 261 [...].

¹³ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/2577 z dnia 22 grudnia 2022 r. ustanawiające ramy służące przyspieszeniu wdrażania rozwiązań w zakresie energii odnawialnej, Dz.U. L 335 z 29.12.2022.

- (6) Dobrze zintegrowany rynek **energii** oparty na pakiecie „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” przyjętym w 2018 i 2019 r.¹⁴¹⁵ (zwanym dalej „**pakietem dotyczącym czystej energii**”) powinien umożliwić Unii czerpanie korzyści gospodarczych z jednolitego rynku energii w normalnych warunkach rynkowych i zapewnić bezpieczeństwo dostaw przy utrzymaniu procesu dekarbonizacji. Transgraniczne połączenia międzysystemowe zapewniają również bezpieczniejszą, bardziej niezawodną i wydajną eksploatację systemu elektroenergetycznego.

¹⁴ [...]([...] 1)[...][...][...][...][...] [...][...]

¹⁵ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1); dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (przekształcenie) (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82); dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2002 z dnia 11 grudnia 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 210); rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (przekształcenie) (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 22); rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej (przekształcenie) (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54); dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej (przekształcenie) (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125).**

- (7) Obecna struktura rynku energii elektrycznej przyczynia się również do powstawania nowych i innowacyjnych produktów, usług i środków na detalicznych rynkach energii elektrycznej, a jednocześnie sprzyja efektywności energetycznej i upowszechnianiu energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększa możliwości wyboru, aby konsumenci mogli otrzymywać niższe rachunki za energię również dzięki małym instalacjom wytwórczym i nowym usługom w zakresie odpowiedzi odbioru. Wykorzystanie i realizacja potencjału cyfryzacji systemu energetycznego, np. w formie aktywizacji konsumentów, powinno być kluczowym elementem przyszłych europejskich rynków i systemów energii elektrycznej. Jednocześnie należy szanować wybory dokonywane przez konsumentów i umożliwiać im korzystanie z różnych ofert kontraktowych.
- (8) W kontekście kryzysu energetycznego obecna struktura rynku energii elektrycznej ujawniła **jednak [...]** również istotne niedociągnięcia związane z wpływem wysokich i niestabilnych cen paliw kopalnych na krótkoterminowe rynki energii elektrycznej, narażające gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa na znaczne skoki cen, co ma wpływ na wysokość ich rachunków za energię elektryczną.
- (9) Szybsze wdrażanie energii ze źródeł odnawialnych oraz czystych elastycznych technologii stanowi najbardziej zrównoważony i racjonalny pod względem kosztów sposób strukturalnego zmniejszenia zapotrzebowania na paliwa kopalne do wytwarzania energii elektrycznej i bezpośredniego zużycia poprzez elektryfikację i integrację systemu energetycznego. Dzięki niskim kosztom operacyjnym odnawialne źródła energii mogą pozytywnie wpływać na ceny energii elektrycznej w całej Unii i zmniejszyć bezpośrednie zużycie paliw kopalnych.
- (10) Zmiany w strukturze rynku energii elektrycznej powinny sprawić, aby korzyści płynące z rosnącego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i transformacji energetycznej jako całości były udziałem odbiorców, również tych szczególnie wrażliwych, i aby ostatecznie chroniły ich przed kryzysami energetycznymi i pozwalały uniknąć sytuacji, w której więcej gospodarstw domowych znajdzie się w pułapce ubóstwa energetycznego. [...] **Zmiany te** powinny złagodzić wpływ wysokich cen paliw kopalnych, w szczególności gazu, na ceny energii elektrycznej, aby umożliwić gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie długoterminowych korzyści z przystępnej cenowo i bezpiecznej energii ze zrównoważonych źródeł odnawialnych i niskoemisyjnych.

- (11) Reforma struktury rynku energii elektrycznej powinna przynosić korzyści nie tylko konsumentom będącym gospodarstwami domowymi, ale również sprzyjać konkurencyjności branż unijnego przemysłu, ułatwiając im inwestowanie w czyste technologie, których potrzebują, aby osiągnąć swoje cele pod względem zeroemisyjności netto. Transformacja energetyczna w Unii musi opierać się na solidnej podstawie, jaką jest produkcja z wykorzystaniem czystych technologii. Reformy te będą wspierać przystępną cenowo elektryfikację przemysłu oraz pozycję Unii jako światowego lidera badań naukowych i innowacji w dziedzinie czystych technologii energetycznych.
- (12) Dobrze funkcjonujące i wydajne rynki krótkoterminowe są kluczowym narzędziem wprowadzania energii odnawialnej i źródeł elastyczności na rynek oraz ułatwiają integrację systemu energetycznego w sposób racjonalny pod względem kosztów.
- (13) Rynki dnia bieżącego mają szczególne znaczenie dla włączania zmiennych odnawialnych źródeł energii do systemu elektroenergetycznego po jak najniższych kosztach, ponieważ dają uczestnikom rynku możliwość obrotu niedoborami lub nadwyżką energii elektrycznej bliżej momentu dostawy. Ponieważ wytwórcy energii ze źródeł odnawialnych o zmiennej wydajności są w stanie dokładnie oszacować swoją produkcję dopiero wówczas, gdy zbliża się moment dostawy, należy koniecznie zapewnić im maksymalne możliwości obrotu dzięki dostępowi do płynnego rynku jak najbliżej momentu dostarczenia energii elektrycznej. **Należy zatem skrócić czas zamknięcia bramki na międzyobszarowym rynku dnia bieżącego i określić go bliżej czasu rzeczywistego. W przypadku gdy zmiana ta stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa dostaw, operatorzy systemów przesyłowych powinni mieć możliwość wystąpienia o odstąpienie, w oparciu o ocenę skutków i z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez organy regulacyjne, w celu zwrócenia się o przedłużenie terminu wdrożenia. Wniosek o odstąpienie powinien zawierać plan działania zawierający konkretne kroki w kierunku wdrożenia nowego czasu zamknięcia bramki rynku dnia bieżącego.**

- (14) Ważne jest zatem, aby rynki dnia bieżącego dostosowały się do udziału technologii energii ze źródeł odnawialnych o zmiennej wydajności, takich jak **energia** słoneczna i wiatrowa, a także do udziału odpowiedzi odbioru i magazynowania **energii**. Płynność rynków dnia bieżącego powinna się poprawić dzięki dzieleniu się książkami zleceń przez operatorów rynku w obrębie obszaru rynkowego również wtedy, gdy międzystrefowe zdolności przesyłowe są ustalone na poziomie zerowym, lub po zamknięciu bramki rynku dnia bieżącego. **Aby zapewnić prowadzenie wspólnych książek zleceń przez wyznaczonych operatorów rynku energii elektrycznej (NEMO) dla rynków dnia następnego i dnia bieżącego, NEMO powinni składać wszystkie zlecenia w ramach jednolitego łączenia rynków dnia następnego i dnia bieżącego oraz nie powinni organizować obrotu produktami dnia następnego i dnia bieżącego lub produktami o podobnych cechach poza jednolitym łączeniem rynków dnia następnego i dnia bieżącego. Aby zaradzić nieodłącznemu ryzyku dyskryminacji w obrocie produktami dnia następnego i dnia bieżącego w ramach jednolitego łączenia rynków dnia następnego i dnia bieżącego oraz poza nim, a także wynikającemu z tego odpływowi płynności na unijnych połączonych rynkach energii elektrycznej, obowiązek ten powinien mieć zastosowanie do NEMO, przedsiębiorstw, które bezpośrednio lub pośrednio sprawują kontrolę nad NEMO lub mają jakiegokolwiek prawa względem NEMO, oraz do przedsiębiorstw, które są bezpośrednio lub pośrednio kontrolowane przez NEMO.** Ponadto czas zamknięcia bramki rynku dnia bieżącego należy ustalić bliżej momentu dostawy, aby zmaksymalizować możliwości uczestników rynku w zakresie obrotu niedoborami i nadwyżkami energii elektrycznej oraz przyczynić się do lepszej integracji zmiennych odnawialnych źródeł energii w systemie elektroenergetycznym.
- (15) Oprócz tego krótkoterminowe rynki energii elektrycznej powinny zapewnić małym dostawcom usług w zakresie elastyczności możliwość uczestnictwa poprzez obniżenie minimalnej wielkości oferty.

- (16) Aby zapewnić skuteczną integrację energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii o zmiennej wydajności oraz zmniejszyć zapotrzebowanie na wytwarzanie energii elektrycznej z paliw kopalnych w [...] **sytuacjach kryzysu związanego z cenami [...] energii elektrycznej**, operatorzy systemów przesyłowych powinni mieć możliwość zaprojektowania produktu wygładzającego profil zapotrzebowania, tak **aby dodatkowa odpowiedź odbioru przyczyniała się do zmniejszenia [...] zużycia w systemie elektroenergetycznym [...]. W związku z tym produkt wygładzający profil zapotrzebowania powinien, oprócz przyczyniania się do obniżenia hurtowych cen energii elektrycznej, przyczyniać się do [...] bezpieczeństwa dostaw w czasie kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej.** Ponieważ produkt wygładzający profil zapotrzebowania ma na celu zmniejszenie zużycia energii elektrycznej i przesunięcie go w czasie, zakres działania tego produktu powinien być ograniczony do odpowiedzi [...] odbioru. **Ze względu na to, że zamierza się stosować produkt wygładzający profil zapotrzebowania wyłącznie w sytuacjach ograniczonych do kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej, może on zostać [...] zamówiony z maksymalnie tygodniowym wyprzedzeniem w stosunku do uwolnienia dodatkowych zdolności w zakresie odpowiedzi odbioru. Operatorzy systemów przesyłowych powinni być w stanie aktywować [...] produkt wygładzający profil zapotrzebowania [...] w oparciu o prognozę zapotrzebowania. Alternatywnie powinna istnieć możliwość automatycznego aktywowania produktu wygładzającego profil zapotrzebowania na rynku dnia następnego, w oparciu o cenę energii zadeklarowaną podczas zamówienia [...] zdolności ograniczania popytu.** Aby zweryfikować wielkość aktywowanej redukcji zapotrzebowania, operator systemu przesyłowego powinien zastosować poziom bazowy odzwierciedlający przewidywane zużycie energii elektrycznej bez aktywacji produktu wygładzającego profil zapotrzebowania.

- (17) Aby móc aktywnie uczestniczyć w rynkach energii elektrycznej i zapewnić im elastyczność, konsumenci są stopniowo wyposażani w inteligentne systemy pomiarowe. W wielu państwach członkowskich wprowadzanie inteligentnych systemów pomiarowych nadal przebiega jednak powoli. W przypadkach gdy inteligentne systemy pomiarowe nie są jeszcze zainstalowane lub gdy inteligentne systemy pomiarowe nie zapewniają wystarczającego poziomu szczegółowości danych, operatorzy systemów przesyłowych i dystrybucyjnych powinni mieć możliwość wykorzystywania danych ze specjalnych urządzeń [...] **pomiarowych** na potrzeby obserwowalności i rozliczania usług w zakresie elastyczności, takich jak odpowiedź odbioru i magazynowanie energii. Umożliwienie wykorzystania danych ze specjalnych urządzeń [...] **pomiarowych** na potrzeby obserwowalności i rozliczeń powinno ułatwić aktywny udział konsumentów w rynku oraz rozwój ich odpowiedzi odbioru. Wykorzystywaniu danych z tych specjalnych urządzeń [...] **pomiarowych** powinny towarzyszyć wymogi jakościowe dotyczące danych.
- (18) Niniejsze rozporządzenie ustanawia podstawę prawną przetwarzania danych osobowych **zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679**¹⁶ [...]. Państwa członkowskie powinny zapewnić przestrzeganie wszystkich zasad i obowiązków w zakresie ochrony danych osobowych określonych w [...] **rozporządzeniu (UE) 2016/679**, m.in. dotyczących minimalizacji danych. W przypadku gdy cel niniejszej dyrektywy można osiągnąć bez przetwarzania danych osobowych, [...] **administratorzy danych** powinni korzystać z danych zanonimizowanych i zagregowanych.

¹⁶ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).**

- (19) Konsumenci i dostawcy potrzebują skutecznych i wydajnych rynków terminowych, które pokryłyby ich długoterminową ekspozycję cenową i zmniejszyły zależność od cen krótkoterminowych. Aby odbiorcy energii w całej Unii **byli w stanie** [...] w pełni korzystać z zalet zintegrowanych rynków energii elektrycznej i konkurencji w całej Unii, należy poprawić funkcjonowanie unijnego rynku terminowego energii elektrycznej poprzez ustanowienie regionalnych wirtualnych centrów w celu przewyciężenia obecnej fragmentacji rynku i niskiej płynności zaobserwowanej w wielu obszarach rynkowych. Regionalne wirtualne centra powinny obejmować wiele obszarów rynkowych, a jednocześnie zapewniać odpowiednią korelację cenową. Niektóre obszary rynkowe mogą nie być objęte **regionalnym** wirtualnym centrum, jeżeli chodzi o wkład w cenę referencyjną danego centrum. Uczestnicy rynku z tych obszarów rynkowych powinni jednak nadal mieć możliwość zabezpieczenia się za pośrednictwem centrum.
- (19a) **W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze do określania szczegółowych przepisów dotyczących struktury unijnego rynku terminowego energii elektrycznej w odniesieniu do tworzenia regionalnych wirtualnych centrów. Aby zapewnić synergię z istniejącymi ramami regulacyjnymi, przyznanie uprawnień wykonawczych na mocy art. 59 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)¹⁷ 2019/943 należy rozszerzyć, aby objąć również aspekty niezbędne do ustanowienia wirtualnych centrów. Przed zastosowaniem swoich uprawnień wykonawczych Komisja powinna przeprowadzić ocenę skutków. W stosownych przypadkach w ocenie skutków i akcie wykonawczym należy uwzględnić wdrażanie istniejących wcześniej umów międzyrządowych dotyczących transgranicznej współwłasności elektrowni. Uprawnienia wykonawcze powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011.”**

¹⁷ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54).**

- (20) Wirtualne centra powinny odzwierciedlać zagregowaną cenę wielu obszarów rynkowych i zapewniać cenę referencyjną, która powinna być wykorzystywana przez operatorów rynku do oferowania terminowych instrumentów zabezpieczających. W tym kontekście wirtualnych centrów nie należy rozumieć jako podmiotów organizujących lub realizujących transakcje. Regionalne wirtualne centra, zapewniając indeks cen referencyjnych, powinny umożliwiać łączenie płynności i zapewniać uczestnikom rynku lepsze możliwości zabezpieczenia.
- (21) Aby zwiększyć możliwości uczestników rynku w zakresie zabezpieczenia, należy rozszerzyć rolę wspólnej platformy alokacji ustanowionej zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/1719¹⁸. Wspólna platforma alokacji powinna umożliwiać obrót finansowymi długoterminowymi prawami przesyłowymi między różnymi obszarami rynkowymi i regionalnymi wirtualnymi centrami. Zlecenia składane przez uczestników rynku w odniesieniu do finansowych praw przesyłowych [...] **powinny** być kojarzone z jednoczesną alokacją długoterminowych międzyobszarowych zdolności przesyłowych, Takie kojarzenie i alokacja powinny być przeprowadzane regularnie, aby zapewnić uczestnikom rynku wystarczającą płynność, a tym samym skuteczne możliwości zabezpieczenia. Długoterminowe prawa przesyłowe powinny być wydawane z częstymi terminami zapadalności (od miesiąca do co najmniej trzech lat), aby mogły być dostosowane do typowego horyzontu czasowego zabezpieczenia uczestników rynku. Wspólna platforma alokacji powinna podlegać monitorowaniu i egzekwowaniu odpowiednich przepisów, aby właściwie spełniała swoją funkcję.

¹⁸ **Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1719 z dnia 26 września 2016 r. ustanawiające wytyczne dotyczące długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych (Dz.U. L 259 z 27.9.2016, s. 42).**

- (22) Aby zachęcać operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych do korzystania z usług w zakresie elastyczności, taryfy sieciowe powinny nadal tworzyć innowacyjne rozwiązania w celu optymalizacji istniejącej sieci i zamawiania usług w zakresie elastyczności, w szczególności odpowiedzi odbioru lub magazynowania. W tym celu taryfy sieciowe powinny być tak zaprojektowane, aby uwzględniały koszty operacyjne i nakłady inwestycyjne operatorów systemów lub efektywną kombinację obu tych elementów, tak aby mogli oni obsługiwać system elektroenergetyczny w sposób racjonalny pod względem kosztów. **Wymóg odzwierciedlenia kosztów nie powinien ograniczać możliwości efektywnego rozdziału kosztów w przypadkach, gdy stosowane są opłaty sieciowe różniące się w zależności od miejsca lub czasu.** Pomogłoby to dodatkowo w integracji odnawialnych źródeł energii po jak najniższych kosztach dla systemu elektroenergetycznego i umożliwiłoby odbiorcom końcowym wycenę ich rozwiązań w zakresie elastyczności.

- (23) Morskie odnawialne źródła energii, takie jak morska energia wiatrowa, energia oceaniczna i pływająca fotowoltaika, odegrają zasadniczą rolę w budowaniu systemu energetycznego w dużej mierze opartego na odnawialnych źródłach energii oraz w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Istnieją jednak poważne przeszkody utrudniające ich szersze i skuteczne wdrażanie, co uniemożliwia masowe zwiększenie skali konieczne do realizacji tych celów. Podobne przeszkody mogą pojawić się w przyszłości w przypadku innych technologii morskich. Jedną z tych przeszkód jest ryzyko inwestycyjne związane z wyjątkową sytuacją topograficzną morskich projektów hybrydowych powiązanych z więcej niż jednym rynkiem w **morskim obszarze rynkowym**. **Ważne jest, aby zająć się tymi przeszkodami w odpowiednim czasie i w skuteczny sposób**. W celu zmniejszenia ryzyka inwestycyjnego dla podmiotów realizujących te projekty morskie oraz w celu zapewnienia, aby projekty na morskim obszarze rynkowym miały pełny dostęp do otaczających rynków, operatorzy systemów przesyłowych powinni zagwarantować dostęp takich [...] **projektów** morskich w **morskim obszarze rynkowym** do zdolności przesyłowych odpowiedniego hybrydowego połączenia wzajemnego dla wszystkich podstawowych okresów handlowych, **do wysokości zdolności uzgodnionej w umowie przyłączeniowej, a tym samym wykluczyć potencjalne przeciążenie zdolności przesyłowej**. Jeżeli dostępne zdolności przesyłowe zostaną zmniejszone do tego stopnia, że pełna ilość wytworzonej energii elektrycznej, którą w przeciwnym razie projekt morski byłby w stanie wyeksportować, nie może zostać dostarczona na rynek, operator lub operatorzy systemu przesyłowego odpowiedzialni za konieczność ograniczenia zdolności przesyłowych powinni w przyszłości mieć możliwość wypłaty rekompensaty operatorowi projektu morskiego z proporcjonalnym wykorzystaniem dochodu z ograniczeń. Rekompensata ta **powinna równoważyć zmniejszone przychody operatorów elektrowni wytwarzających energię elektryczną z morskich źródeł odnawialnych ze względu na takie ograniczenie dostępu do wzajemnie połączonych rynków i** powinna być związana wyłącznie z dostępnymi na rynku zdolnościami wytwórczymi, które mogą być zależne od warunków pogodowych, i nie powinna uwzględniać działań w ramach projektu morskiego związanych z wyłączeniami i konserwacją. **Rekompensata w przypadku braku dostępu do sieci przesyłowej nie powinna być interpretowana jako dysponowanie priorytetowe. Ponadto nigdy nie należy stosować podwójnej rekompensaty za to samo ryzyko objęte tym przepisem, na przykład jeżeli ryzyko jest już objęte kontraktem różnicowym lub innym odpowiednim systemem wsparcia.** Szczegóły, w tym warunki, na jakich środek może wygasnąć, **takie jak istnienie wystarczającego popytu w morskim obszarze rynkowym lub bezpośredni dostęp do liczby rynków wystarczającej do zniknięcia ryzyka, a także usuwanie przeszkód, mają zostać określone w akcie wykonawczym, w tym, w stosownych przypadkach, w drodze zmian w rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1222.**

- (24) Na rynku hurtowym dnia następnego oferty elektrowni o najniższych kosztach marginalnych są wysyłane w pierwszej kolejności, ale cena dla wszystkich uczestników rynku jest ustalana przez ostatnią elektrownię niezbędną do pokrycia zapotrzebowania, czyli elektrownię, która ma najwyższe koszty marginalne w momencie rozliczenia rynków. W tym kontekście kryzys energetyczny pokazał, że gwałtowny wzrost cen gazu i węgla kamiennego może przełożyć się na wyjątkowy i trwały wzrost cen, po jakich jednostki wytwarzania energii wykorzystujące gaz i węgiel składają oferty na rynku hurtowym dnia następnego. To z kolei doprowadziło do wyjątkowo wysokich cen na rynku dnia następnego w całej Unii, ponieważ jednostki wytwarzania energii wykorzystujące gaz i węgiel są często zakładami o najwyższych kosztach marginalnych niezbędnych do zaspokojenia zapotrzebowania na energię elektryczną.
- (25) Z uwagi na rolę ceny na rynku dnia następnego jako punktu odniesienia dla ceny na innych hurtowych rynkach energii elektrycznej oraz na fakt, że wszyscy uczestnicy rynku otrzymują cenę rozliczeniową, technologie o znacznie niższych kosztach marginalnych stale odnotowują wysokie przychody.
- (26) Aby osiągnąć unijne cele w zakresie dekarbonizacji oraz cele określone w planie REPowerEU, pozwalające zwiększyć niezależność energetyczną, Unia musi znacznie przyspieszyć wdrażanie odnawialnych źródeł energii. Ze względu na potrzeby inwestycyjne, których spełnienie jest niezbędne do osiągnięcia tych celów, rynek powinien zapewnić długoterminowy sygnał cenowy.
- (27) W tym kontekście państwa członkowskie powinny dążyć do stworzenia odpowiednich warunków rynkowych dla długoterminowych instrumentów rynkowych, takich jak umowy zakupu energii elektrycznej (PPA). PPA są dwustronnymi umowami zakupu, zawieranymi między wytwórcami a nabywcami energii elektrycznej. Zapewniają one odbiorcy długoterminową stabilność cen i dają pewność niezbędną do podjęcia decyzji inwestycyjnej przez wytwórcę. Niemniej jednak tylko kilka państw członkowskich posiada aktywne rynki umów PPA, a nabywcy ograniczają się zazwyczaj do dużych przedsiębiorstw między innymi dlatego, że w przypadku PPA występują różne bariery – w szczególności są to trudności w pokryciu ryzyka niewywiązania się z płatności przez nabywcę w ramach tych umów długoterminowych. Państwa członkowskie powinny uwzględnić potrzebę stworzenia dynamicznego rynku umów PPA przy określaniu polityk służących osiągnięciu celów w zakresie dekarbonizacji energii wyznaczonych w ich zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu.

(28) **Zgodnie z [...]** dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001¹⁹ państwa członkowskie mają oceniać bariery regulacyjne i administracyjne dla długoterminowych umów PPA dotyczących odnawialnej energii, [...] usuwać nieuzasadnione bariery dla takich umów i promować upowszechnianie takich umów. Ponadto w swoich zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu państwa członkowskie opisują polityki i środki ułatwiające upowszechnianie umów PPA dotyczących odnawialnej energii. Bez uszczerbku dla tego obowiązku składania sprawozdań na temat kontekstu regulacyjnego wpływającego na rynek umów PPA państwa członkowskie powinny zapewnić, aby instrumenty służące zmniejszeniu ryzyka finansowego związanego z niewywiązywaniem się nabywcy z długoterminowych zobowiązań płatniczych w ramach PPA były dostępne dla przedsiębiorstw, które napotykają bariery wejścia na rynek umów PPA i nie znajdują się w trudnej sytuacji finansowej [...]. Państwa członkowskie mogłyby podjąć decyzję o ustanowieniu systemu gwarancji po cenach rynkowych, **jeżeli prywatne gwarancje nie są dostępne lub są niewystarczająco dostępne. W takim przypadku** państwa członkowskie powinny wprowadzić przepisy zapobiegające obniżeniu płynności na rynkach energii elektrycznej, np. poprzez stosowanie finansowych PPA. **Państwa członkowskie mogłyby podjąć decyzję o ułatwieniu agregacji popytu na umowy PPA ze strony klientów, którzy indywidualnie napotykają bariery utrudniające wejście na rynek umów PPA, ale razem mogą stworzyć atrakcyjną dla producentów ofertę umów PPA. Państwa członkowskie** nie powinny udzielać wsparcia na rzecz PPA dotyczących zakupu energii wytwarzanej z paliw kopalnych. Chociaż domyślnym podejściem powinna być niedyskryminacja konsumentów, państwa członkowskie mogłyby zdecydować o ukierunkowaniu tych instrumentów na konkretne kategorie konsumentów przy zastosowaniu obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów. W tym kontekście państwa członkowskie powinny uwzględnić potencjalną rolę [...] **instrumentów** zapewnianych na szczeblu unijnym na przykład przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI).

¹⁹ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).**

- (29) Państwa członkowskie dysponują kilkoma instrumentami wspierającymi rozwój rynków umów PPA przy projektowaniu i przyznawaniu wsparcia publicznego. Umożliwienie podmiotom realizującym projekty w zakresie energii odnawialnej uczestniczącym w przetargu na wsparcie publiczne rezerwowania części wytworzonej energii na sprzedaż za pośrednictwem PPA byłoby korzystne dla rynków PPA i sprzyjałoby ich rozwojowi. Ponadto w ramach oceny ofert państwa członkowskie powinny dążyć do stosowania kryteriów zachęcających do udostępniania rynku umów PPA podmiotom, które napotykają bariery wejścia na rynek, takim jak małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) – pierwszeństwo przyznawano by oferentom, którzy przedstawili zobowiązanie do podpisania PPA w odniesieniu do części energii wytworzonej w ramach projektu ze strony jednego lub kilku potencjalnych nabywców, którzy napotykają trudności w dostępie do rynku umów PPA.
- (29a) **Państwa członkowskie powinny zwracać szczególną uwagę na transgraniczne PPA i usuwać nieuzasadnione bariery konkretnie z nimi związane, umożliwiając konsumentom w państwach członkowskich o ograniczonej zdolności dostęp bez dyskryminacji do energii wytwarzanej w innych regionach.**
- (30) W przypadku gdy państwa członkowskie zdecydują się wspierać finansowane publicznie [...] inwestycje [...] **poprzez „systemy bezpośredniego wsparcia cen”** [...] w **nowe** niskoemisyjne **jednostki** [...] do zasilania energią elektryczną bez udziału paliw kopalnych, aby osiągnąć cele Unii w zakresie dekarbonizacji, systemy te powinny mieć strukturę opartą na dwukierunkowych kontraktach różnicowych, które, oprócz gwarancji dochodów, obejmowałyby również górny limit dochodów rynkowych z danych aktywów wytwórczych. **Choć obowiązek wynikający z niniejszego rozporządzenia powinien mieć zastosowanie wyłącznie do wsparcia inwestycji w nowe jednostki wytwarzania energii elektrycznej, państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o przyznaniu systemów wsparcia w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych także w przypadku nowych inwestycji mających na celu znaczną rozbudowę źródła energii istniejących jednostek wytwarzania energii, znaczne zwiększenie ich zdolności lub przedłużenie ich okresu eksploatacji. [...]**

- (30a) Aby zapewnić pewność i przewidywalność prawa, obowiązek strukturyzowania systemów wsparcia bezpośredniego za pomocą dwukierunkowych kontraktów różnicowych powinien mieć zastosowanie wyłącznie do kontraktów w ramach systemów bezpośredniego wsparcia cen w odniesieniu do inwestycji w nowe wytwarzanie zawartych po upływie trzech lat od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. Z uwagi na złożoność takich projektów ten okres przejściowy powinien wynosić pięć lat dla morskich aktywów hybrydowych powiązanych z co najmniej dwoma obszarami rynkowymi.”**
- (30b) Obowiązek stosowania dwukierunkowych kontraktów różnicowych pozostaje bez uszczerbku dla art. 6 ust. 1 dyrektywy (UE) 2018/2001.**
- (30c) Chociaż niniejsze rozporządzenie zmienia art. 4 ust. 3 akapit drugi dyrektywy (UE) 2018/2001, pozostałe przepisy art. 4 dyrektywy (UE) 2018/2001, w którym określono zasady projektowania systemów wsparcia na rzecz energii ze źródeł odnawialnych, nadal są w pełni stosowane.**
- (31) [...] Dwukierunkowe kontrakty różnicowe sprawiłyby, że dochody wytwórców wynikające z nowych inwestycji w wytwarzanie energii elektrycznej korzystających ze wsparcia publicznego stałyby się bardziej niezależne od niestabilnych cen wytwarzania energii z paliw kopalnych, które zazwyczaj określają cenę na rynku dnia następnego.

(31a) Zasady projektowania zgodnie z niniejszym rozporządzeniem powinny mieć zastosowanie do systemów bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych. Przy ocenianiu takich dwukierunkowych kontraktów różnicowych zgodnie z zasadami pomocy państwa Komisja powinna sprawdzić zgodność z przepisami prawa Unii, które są nierozzerwalnie związane z zasadami pomocy państwa, takimi jak zasady projektowania dwukierunkowych kontraktów różnicowych zawarte w niniejszym rozporządzeniu. Struktura takiego dwukierunkowego kontraktu różnicowego powinna zachowywać zachęty skłaniające jednostkę wytwarzania do efektywnego działania i uczestnictwa na rynkach energii elektrycznej, w szczególności w celu odzwierciedlenia warunków rynkowych. W swojej ocenie Komisja powinna zadbać o to, by struktura dwukierunkowych kontraktów różnicowych nie prowadziła do zakłóceń konkurencji. Komisja powinna w szczególności zapewnić, by rozdział dochodów do przedsiębiorstw nie zakłócał równych warunków działania na rynku wewnętrznym, zwłaszcza w przypadkach, w których nie można zastosować konkurencyjnej procedury przetargowej. Dwukierunkowe kontrakty różnicowe mogą różnić się pod względem czasu trwania i mogą obejmować m.in. kontrakty różnicowe oparte na wkładzie z jedną lub kilkoma cenami wykonania, ceną minimalną, lub kontrakty różnicowe oparte na zdolnościach lub kryteriach referencyjnych. Obowiązek stosowania dwukierunkowych kontraktów różnicowych nie ma zastosowania do systemów wsparcia niezwiązanych bezpośrednio z wytwarzaniem energii elektrycznej, takich jak magazynowanie, i niekorzystających z bezpośredniego wsparcia cenowego, takich jak między innymi pomoc inwestycyjna w formie dotacji z góry, środków podatkowych lub certyfikatów środowiskowych.

- (32) Jednak ponieważ limit dotyczący wprowadzania systemów bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych zawęża zakres systemów bezpośredniego wsparcia cen, które państwa członkowskie **są w stanie** [...] przyjąć w odniesieniu do odnawialnych źródeł energii, wsparcie to powinno ograniczać się do technologii niskoemisyjnych, nieopartych na paliwach kopalnych, charakteryzujących się niskimi i stabilnymi kosztami operacyjnymi oraz do technologii, które zazwyczaj nie zapewniają elastyczności systemu elektroenergetycznego, z wyłączeniem technologii, które znajdują się na wczesnym etapie wprowadzania na rynek. Jest to konieczne, aby rentowność technologii wytwarzania o wysokich kosztach marginalnych nie była zagrożona, oraz aby utrzymane zostały zachęty dla technologii, które mogą oferować systemowi elektroenergetycznemu elastyczność pod względem składania ofert na rynku energii elektrycznej w oparciu o ich koszty alternatywne. Ponadto ograniczenie dotyczące wprowadzania systemów bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych nie powinno mieć zastosowania do nowo powstających technologii, w przypadku których inne rodzaje systemów bezpośredniego wsparcia cen mogą skuteczniej zachęcać do stosowania tych technologii. Ograniczenie to powinno pozostawać bez uszczerbku dla ewentualnego wyłączenia małych instalacji i projektów demonstracyjnych na podstawie [...] **dyrektywy (UE) 2018/2001** [...] oraz uwzględniać specyfikę społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej zgodnie z [...] tą dyrektywą.
- (33) Ze względu na potrzebę zapewnienia [...] wytwórcom pewności regulacyjnej obowiązek stosowania przez państwa członkowskie systemów bezpośredniego wsparcia cen w odniesieniu do wytwarzania energii elektrycznej w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych powinien mieć zastosowanie wyłącznie do [...] inwestycji w **nowe jednostki wytwarzania energii elektrycznej** [...] ze źródeł określonych w powyższym motywie.

- (34) Dzięki wprowadzeniu górnego limitu dochodów rynkowych systemy bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych powinny stanowić dodatkowe źródło dochodów dla państw członkowskich w okresach wysokich cen energii. Aby bardziej złagodzić wpływ wysokich cen energii elektrycznej na wysokość otrzymywanych przez konsumentów rachunków za energię, państwa członkowskie powinny zapewnić, aby dochody uzyskiwane od wytwórców objętych systemami bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych **lub ekwiwalent o wartości finansowej tych dochodów** były przekazywane [...] odbiorcom końcowym [...]. **Rozdzielając dochody między gospodarstwa domowe, państwa członkowskie powinny w szczególności mieć możliwość faworyzowania odbiorców wrażliwych. W świetle szerszych korzyści dla odbiorców energii elektrycznej wynikających z inwestycji w energię ze źródeł odnawialnych, efektywność energetyczną i wykorzystanie energii niskoemisyjnej państwa członkowskie powinny mieć również możliwość wykorzystywania dochodów z dwukierunkowych kontraktów różnicowych lub ekwiwalentu o wartości finansowej tych dochodów do finansowania inwestycji mających na celu zmniejszenie kosztów energii elektrycznej dla odbiorców końcowych oraz wykorzystywania takich dochodów lub ekwiwalentu o wartości finansowej tych dochodów do finansowania kosztów systemów bezpośredniego wsparcia cen [...].**Redystrybucja dochodów powinna przebiegać w taki sposób, aby odbiorcy [...] nadal byli w pewnym stopniu narażeni na sygnał cenowy, co pozwoli ograniczyć zużycie w okresach, gdy ceny są wysokie, lub przesunąć je do okresów, gdy ceny są niższe (są to zazwyczaj okresy o wyższym udziale energii wytwarzanej z OZE). **W szczególności państwa członkowskie powinny mieć możliwość rozważenia zużycia w godzinach pozaszczytowych, aby zachować zachęty do stosowania elastyczności.** Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby redystrybucja dochodów na rzecz końcowych odbiorców energii elektrycznej nie miała wpływu na równe warunki działania i konkurencję między różnymi dostawcami. **Zasady te nie powinny być obowiązkowe w odniesieniu do dochodów wynikających z kontraktów w ramach systemów bezpośredniego wsparcia cen zawartych przed datą rozpoczęcia obowiązywania wymogu stosowania dwukierunkowych kontraktów różnicowych. Państwa członkowskie mogą rozdzielać dochody z dwukierunkowych kontraktów różnicowych, przy czym podział ten nie stanowi regulowania cen detalicznych zgodnie z art. 5 dyrektywy (UE) 2019/944.**

- (35) Ponadto państwa członkowskie powinny zapewnić, aby systemy bezpośredniego wsparcia cen, niezależnie od ich formy, nie zagrażały wydajnemu, konkurencyjnemu i płynnemu funkcjonowaniu rynków energii elektrycznej, a jednocześnie utrzymać zachęty dla wytwórców do reagowania na sygnały rynkowe – w tym do zaprzestania wytwarzania, gdy ceny energii elektrycznej są niższe od kosztów operacyjnych – oraz zachęty dla odbiorców końcowych do zmniejszenia zużycia w okresie wysokich cen energii elektrycznej. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby systemy wsparcia nie stanowiły przeszkody dla rozwoju umów handlowych, takich jak PPA.
- (36) W związku z tym dwukierunkowe kontrakty różnicowe i umowy zakupu energii elektrycznej odgrywają uzupełniającą rolę, jeśli chodzi o przyspieszanie transformacji energetycznej i przynoszenie konsumentom korzyści z odnawialnych źródeł energii i energii niskoemisyjnej. Z zastrzeżeniem wymogów określonych w [...] **niniejszym rozporządzeniu** państwa członkowskie powinny mieć swobodę decydowania, które instrumenty wykorzystają do osiągnięcia swoich celów w zakresie dekarbonizacji. Dzięki umowom PPA inwestorzy prywatni przyczyniają się do dodatkowego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i niskoemisyjnych przy jednoczesnym utrzymaniu niskich i stabilnych cen energii elektrycznej w perspektywie długoterminowej. Analogicznie dzięki dwukierunkowym kontraktom różnicowym ten sam cel jest osiągany przez podmioty publiczne w imieniu konsumentów. Oba instrumenty są niezbędne do osiągnięcia unijnych celów w zakresie dekarbonizacji poprzez wykorzystanie energii odnawialnej i niskoemisyjnej, przy jednoczesnym zapewnieniu konsumentom korzyści płynących z wytwarzania energii elektrycznej po niskich kosztach.

(37) Aby przyspieszyć wdrażanie odnawialnych źródeł energii, konieczne jest większe upowszechnienie rozwiązań w zakresie elastyczności, które zapewni włączenie OZE do sieci oraz sprawi, że system elektroenergetyczny i sieć będą mogły dostosować się do zmienności wytwarzania i zużycia energii elektrycznej w różnych horyzontach czasowych. **Aby sprzyjać elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii**, organy regulacyjne **lub inne organy czy podmioty wyznaczone przez państwo członkowskie** powinny okresowo oceniać potrzebę elastyczności systemu elektroenergetycznego w oparciu o dane przekazywane przez operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych, a **ocena ta powinna uzupełniać sprawozdanie na temat elastyczności krajowych systemów energetycznych zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999²⁰**. Ze względu na konieczność dekarbonizacji systemu energetycznego, przy ocenie potrzeb systemu elektroenergetycznego w zakresie elastyczności należy uwzględniać wszystkie istniejące i planowane inwestycje w źródła elastyczności, [...] w tym istniejące aktywa, które nie są jeszcze podłączone do sieci [...], takie jak elastyczne wytwarzanie energii elektrycznej, połączenia wzajemne, odpowiedź odbioru, magazynowanie energii lub produkcja paliw odnawialnych. Na tej podstawie państwa członkowskie powinny określić krajowy cel dotyczący elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii, takiej jak odpowiedź odbioru i magazynowanie **energii**, co powinno również znaleźć odzwierciedlenie w ich zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu.

²⁰ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (UE) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).**

- (38) Aby osiągnąć **orientacyjny** krajowy cel dotyczący elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii, takiej jak odpowiedź [...] odbioru i potrzeby inwestycyjne dotyczące magazynowania energii, i **w przypadku gdy potrzeby w zakresie elastyczności nie są zaspokajane poprzez usunięcie barier rynkowych i istniejące inwestycje, państwa członkowskie mogą zastosować systemy wsparcia elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii polegające na płatnościach za dostępną zdolność elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii.** [...] [...]
- (39) [...]
- (40) [...]

(40a) Ponieważ nieskoordynowane mechanizmy zdolności wytwórczych mogą mieć znaczący wpływ na wewnętrzny rynek energii elektrycznej, w pakiecie dotyczącym czystej energii wprowadzono kompleksowe ramy umożliwiające lepszą ocenę potrzeb i poprawę struktury mechanizmów zdolności wytwórczych. Niezależnie od potrzeby ograniczenia zakłóceń konkurencji i rynku wewnętrznego mechanizmy zdolności wytwórczych wraz z odpowiednimi ramami regulacyjnymi mogą odgrywać ważną rolę w zapewnianiu wystarczalności zasobów, w szczególności w trakcie przechodzenia na system bezemisyjny i w odniesieniu do systemów energetycznych bez wystarczających połączeń międzysystemowych. Dlatego też, choć mechanizmów zdolności wytwórczych nie należy już uznawać za środki stosowane w ostateczności, potrzebę ich stosowania i strukturę należy okresowo poddawać ocenie w świetle zmieniających się ram regulacyjnych i warunków rynkowych. Procedura przyjmowania mechanizmów zdolności wytwórczych okazała się jednak złożona. Aby uwzględnić potencjalne możliwości usprawnienia i uproszczenia procesu ubiegania się o mechanizm zdolności wytwórczych oraz aby zapewnić państwom członkowskim możliwość terminowego rozwiązania problemów z wystarczalnością, przy jednoczesnym zapewnieniu kontroli, niezbędnych by zapobiec szkodom dla rynku wewnętrznego, Komisja powinna pilnie przedstawić kompleksowe sprawozdanie oceniające takie możliwości. W tym kontekście Komisja powinna w stosownych przypadkach zwrócić się do agencji o zmianę metodyki oceny wystarczalności zasobów na poziomie europejskim zgodnie z mającą zastosowanie procedurą. Po przeprowadzeniu konsultacji z państwami członkowskimi Komisja powinna przedstawić wnioski mające na celu usprawnienie i uproszczenie procesu oceny mechanizmów zdolności wytwórczych w stosownych przypadkach najpóźniej trzy miesiące po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia.

- (41) W przypadku przyłączania nowych instalacji wytwórczych i odbiorczych, w szczególności elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, często występują opóźnienia w procedurach podłączania do sieci. Jedną z przyczyn takich opóźnień jest brak dostępnej przepustowości sieci w lokalizacji wybranej przez inwestora, co oznacza konieczność rozbudowy lub wzmocnienia sieci w celu bezpiecznego podłączenia instalacji do systemu. Nowy wymóg dla operatorów systemów elektroenergetycznych, zarówno na poziomie przesyłu, jak i dystrybucji, dotyczący publikowania i aktualizacji informacji na temat przepustowości sieci dostępnej w ich obszarach eksploatacji przyczyniłby się do podejmowania decyzji przez inwestorów na podstawie informacji o dostępnej przepustowości sieci w ramach systemu, a tym samym do wymaganego szybszego wdrażania energii ze źródeł odnawialnych.
- (42) Ponadto, aby rozwiązać problem długiego czasu rozpatrywania wniosków o przyłączenie do sieci, operatorzy systemów przesyłowych i dystrybucyjnych powinni przekazywać użytkownikom systemu jasne i przejrzyste informacje na temat statusu i sposobu rozpatrywania ich wniosków o przyłączenie. Operatorzy systemów przesyłowych i dystrybucyjnych powinni [...] dostarczać takie informacje w terminie trzech miesięcy od złożenia wniosku.
- (43) Podczas kryzysu energetycznego konsumenci są narażeni na ekstremalną zmienność hurtowych cen energii i mają ograniczone możliwości uczestnictwa w rynku energii. W związku z tym wiele gospodarstw domowych boryka się z trudnościami przy płaceniu rachunków. Najbardziej poszkodowani są odbiorcy wrażliwi i osoby dotknięte ubóstwem energetycznym²¹, ale gospodarstwa domowe o średnich dochodach również były narażone na takie trudności. Należy zatem zaktualizować prawa konsumentów i zasady ich ochrony, co umożliwi im czerpanie korzyści z transformacji energetycznej, doprowadzi do uniezależnienia rachunków za energię elektryczną od krótkoterminowych zmian cen na rynkach energii oraz przywrócenia równowagi między ryzykiem ponoszonym przez dostawców i przez konsumentów.

²¹ Niektóre grupy są bardziej zagrożone ubóstwem energetycznym lub bardziej podatne na negatywne skutki ubóstwa energetycznego, np. kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, dzieci i osoby należące do mniejszości rasowych lub etnicznych.

- (44) Konsumenci powinni mieć dostęp do szerokiej gamy ofert, tak aby mogli wybrać umowę odpowiadającą ich potrzebom. Dostawcy zawężili jednak zakres ofert, umowy w cenach stałych stały się rzadkością, a wybór ofert stał się ograniczony. Konsumenci powinni zawsze mieć możliwość wyboru przystępnej cenowo umowy zawartej na czas określony w cenach stałych, a dostawcy nie powinni jednostronnie zmieniać warunków umowy przed jej wygaśnięciem. **Nie zmienia to faktu, że umowy z ceną dynamiczną mają nadal zasadnicze znaczenie i że rosnący udział odnawialnych źródeł energii może pomóc konsumentom obniżyć rachunki za energię. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość zwolnienia dostawców, którzy oferują jedynie umowy z ceną dynamiczną, z obowiązku oferowania umów z gwarancją stałej ceny i umów na czas określony, pod warunkiem że nie ma to negatywnego wpływu na konkurencję i zachowany zostaje wystarczający wybór umów z gwarancją stałej ceny i umów na czas określony.**
- (45) Jeżeli dostawcy nie dopilnują, aby ich portfel energii elektrycznej był w wystarczającym stopniu zabezpieczony, zmiany hurtowych cen energii elektrycznej mogą narazić ich na ryzyko finansowe, a upadłość dostawców może skutkować przeniesieniem kosztów na konsumentów i innych użytkowników sieci. Należy zatem zapewnić odpowiednie zabezpieczenie dostawców przy oferowaniu umów w cenach stałych. W odpowiedniej strategii zabezpieczenia należy uwzględnić dostęp dostawców do własnej produkcji i jej kapitalizację, a także ich ekspozycję na zmiany cen na rynku hurtowym. **Istnienie odpowiednich strategii hedgingowych można zapewnić za pomocą ogólnych zasad nadzorowanych bez przeprowadzania szczegółowego przeglądu pozycji lub strategii poszczególnych dostawców. Testy warunków skrajnych i wymogi w zakresie sprawozdawczości nakładane na dostawców mogłyby być narzędziami wykorzystywanymi do oceny strategii hedgingowych dostawców.**

- (46) Konsumenci powinni mieć możliwość wyboru dostawcy, który oferuje im cenę i usługę najlepiej odpowiadające ich potrzebom. Postęp w technologii opomiarowania i opomiarowania podlicznikami w połączeniu z technologią informacyjno-komunikacyjną oznacza, że obecnie technicznie możliwe jest posiadanie wielu dostawców w jednym budynku. Jeżeli sobie tego życzą, odbiorcy powinni mieć możliwość skorzystania z tych możliwości wyboru oddzielnego dostawcy, w szczególności w przypadku energii elektrycznej do zasilania urządzeń takich jak pompy ciepła lub pojazdy elektryczne, które mają szczególnie wysokie zużycie energii elektrycznej lub które mogą również automatycznie zmieniać swoje zużycie w odpowiedzi na sygnały cenowe. [...] **W tym celu odbiorcy powinni mieć możliwość posiadania więcej niż jednego punktu pomiarowego i rozliczeniowego objętego jednym punktem przyłączenia dla ich terenu, dzięki czemu możliwe będą pomiar zużycia energii i jej dostarczenie oddzielnie dla poszczególnych urządzeń. Punkty pomiarowe powinny być od siebie wyraźnie oddzielone. Zasady alokacji związanych z tym kosztów należy określić na poziomie krajowym. Niektóre inteligentne systemy pomiarowe mogą bezpośrednio obejmować więcej niż jeden punkt pomiarowy, a tym samym umożliwiać odbiorcom posiadanie więcej niż jednej umowy na dostawę energii elektrycznej w tym samym czasie. Dostawcy powinni ponosić odpowiedzialność za bilansowanie jedynie w odniesieniu do punktów pomiarowych i rozliczeniowych, do których [...] dostarczają energię. Ponadto dzięki udostępnieniu [...] specjalnych rozwiązań [...] pomiarowych, które są przymocowane do urządzeń o elastycznym, kontrolowanym obciążeniu lub wbudowane w takie urządzenia, odbiorcy końcowi mogą uczestniczyć w innych opartych na zachętach systemach odpowiedzi odbioru, które świadczą usługi w zakresie elastyczności na rynku energii elektrycznej oraz na rzecz operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych. Ogólnie rzecz biorąc, takie rozwiązania powinny przyczynić się do większego upowszechnienia odpowiedzi odbioru i wzmocnienia pozycji konsumentów, umożliwiając im większą kontrolę nad zużyciem energii i rachunkami, przy jednoczesnym zapewnieniu systemowi elektroenergetycznemu dodatkowej elastyczności pozwalającej sprostać wahaniom zapotrzebowania i podaży.**

- (47) Ze względu na coraz większą złożoność ofert energetycznych i różne praktyki marketingowe konsumenci często nie są w stanie w pełni zrozumieć, na co się zgadzają. W szczególności brakuje jasności na temat sposobu ustalania ceny, warunków przedłużenia umowy, konsekwencji rozwiązania umowy lub powodów zmiany warunków przez dostawcę. W związku z tym kluczowe informacje na temat ofert energetycznych powinny być przekazywane konsumentom przez dostawców lub uczestników rynku zaangażowanych w agregację w sposób zwięzły i łatwo zrozumiały przed podpisaniem umowy.
- (48) Aby zapewnić ciągłość dostaw dla konsumentów, **szczególnie w przypadkach [...] upadłości dostawcy, państwa członkowskie powinny [...] zastosować system dostawców z urzędu. Powinna istnieć możliwość [...] wyznaczenia dostawcy z urzędu [...] przed upadłością dostawcy albo w momencie ogłoszenia przez niego upadłości. Taki dostawca z urzędu** może być traktowany jako [...] operator świadczący usługę powszechną. [...] Dostawcą z **urzędu** mógłby być dział sprzedaży przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zajmującego się także dystrybucją, pod warunkiem że spełnia ono wymagania dotyczące rozdzielenia elementów działalności wynikające z [...] dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944²². Nie oznacza to jednak zobowiązania państw członkowskich do dostarczania energii po określonej ustalonej cenie minimalnej. **W przypadku gdy przed wejściem w życie niniejszej dyrektywy państwo członkowskie wyznaczyło już dostawcę z urzędu w drodze sprawiedliwej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej procedury, nie jest konieczne przeprowadzenie nowej procedury wyznaczania dostawcy z urzędu.**

²² **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125).**

- (49) Dzielenie się energią może zapewnić odporność na wpływ wysokich i niestabilnych cen hurtowych na rachunki konsumentów za energię, wzmocnić pozycję szerszej grupy konsumentów, którzy w przeciwnym razie nie mogliby stać się odbiorcami aktywnymi ze względu na ograniczenia finansowe lub przestrzenne – np. odbiorców dotkniętych ubóstwem energetycznym i szczególnie wrażliwych – oraz może prowadzić do większego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych dzięki uruchomieniu dodatkowych inwestycji kapitału prywatnego i zróżnicowaniu ścieżek wynagrodzenia. Dzięki integracji odpowiednich sygnałów cenowych i instalacji magazynowych dzielenie się energią może pomóc w stworzeniu podstaw do wykorzystania potencjału elastyczności mniejszych odbiorców.
- (50) Odbiorcy aktywni, którzy posiadają, dzierżawią lub wynajmują instalacje magazynowe lub wytwórcze, powinni mieć prawo do dzielenia się nadwyżką produkcji **za opłatą lub bezpłatnie**, dzięki czemu inni odbiorcy mogliby stać się odbiorcami aktywnymi, lub prawo do dzielenia się energią ze źródeł odnawialnych wytwarzaną lub magazynowaną przez wspólnie dzierżawione, wynajmowane lub posiadane instalacje, bezpośrednio albo przez zewnętrznego pośrednika. **Każda płatność za podzielenie się nadwyżką produkcji za opłatą może być rozliczana bezpośrednio między aktywnymi klientami lub zautomatyzowana za pośrednictwem platformy obrotu typu peer-to-peer.** Uzgodnienia dotyczące dzielenia się energią opierają się na prywatnych porozumieniach między odbiorcami aktywnymi lub są organizowane za pośrednictwem osoby prawnej. Osoba prawna, która uwzględnia kryteria społeczności energetycznej działającej w zakresie energii odnawialnej zdefiniowanej w dyrektywie (UE) 2018/2001 [...] lub obywatelskiej społeczności energetycznej zdefiniowanej w dyrektywie (UE) 2019/944 [...], może dzielić się z członkami tych społeczności energią elektryczną wytworzoną w jednostkach, które są w ich pełnym posiadaniu. W ramach ochrony i upodmiotowienia pod względem dzielenia się energią należy zwrócić szczególną uwagę na konsumentów dotkniętych ubóstwem energetycznym i szczególnie wrażliwych.

- (51) Dzielenie się energią umożliwia zbiorowe zużycie wytworzonej we własnym zakresie lub magazynowanej energii elektrycznej wprowadzanej do sieci przez aktywnych odbiorców działających wspólnie. Państwa członkowskie powinny stworzyć odpowiednią infrastrukturę informatyczną, aby umożliwić administracyjne kojarzenie w określonych ramach czasowych **całkowitego mierzonego zużycia przez odbiorcę** z energią ze źródeł odnawialnych wytworzoną we własnym zakresie lub magazynowaną, **która jest odliczana od całkowitego zużycia**, do celów wyliczenia składnika „energia” rachunku za energię **wystawionego odbiorcy przez dostawcę, a tym samym obniżenia rachunku odbiorcy**. Produkcja tych jednostek powinna być rozdzielana między zagregowane profile obciążenia konsumentów na podstawie statycznych, zmiennych lub dynamicznych metod obliczeniowych, które mogą być z góry określone lub uzgodnione przez odbiorców aktywnych. **Aktywni odbiorcy zaangażowani w dzielenie się energią ponoszą odpowiedzialność finansową za zakłócenia równowagi, które powodują. Powinno to pozostawać bez uszczerbku dla możliwości delegowania przez aktywnych odbiorców swoich obowiązków w zakresie bilansowania na rzecz innych uczestników rynku. Wszystkie prawa i obowiązki konsumentów określone w niniejszej dyrektywie mają zastosowanie do odbiorców końcowych zaangażowanych w systemy dzielenia się energią. Gospodarstwa domowe o mocy zainstalowanej do 10,8 kW w przypadku pojedynczych gospodarstw domowych i do 50 kW w przypadku budynków wielomieszkańczych nie powinny być jednak zobowiązane do wypełniania obowiązków dostawców.**
- (52) Odbiorcy wrażliwi powinni być odpowiednio chronieni przed odłączeniem energii elektrycznej i nie powinni być stawiani w sytuacji, w której byliby zmuszeni do odłączenia się od sieci. Kluczowe znaczenie ma rola dostawców i wszystkich właściwych organów krajowych w określaniu odpowiednich środków, zarówno krótko-, jak i długoterminowych, które należy udostępnić odbiorcom wrażliwym w celu zarządzania ich zużyciem energii i jej kosztami, m.in. w drodze ścisłej współpracy z systemami zabezpieczenia społecznego.

- (53) Interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej stanowią co do zasady środek zakłócający rynek. Takie interwencje mogą zatem być realizowane jedynie jako obowiązki użyteczności publicznej i podlegają szczególnym warunkom. Na podstawie niniejszego rozporządzenia istnieje możliwość regulowanych cen, w tym cen poniżej kosztów, dla gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym i znajdujących się w trudnej sytuacji, a w ramach środka przejściowego – dla wszystkich gospodarstw domowych i mikroprzedsiębiorstw, **niezależnie od tego, czy zachodzi kryzys związany z cenami energii elektrycznej**. W czasach kryzysu, kiedy ceny hurtowe i detaliczne energii elektrycznej znacznie wzrastają, co ma negatywny wpływ na szerzej pojętą gospodarkę, państwom członkowskim należy dać możliwość tymczasowego rozszerzenia stosowania cen regulowanych również na MŚP. Zarówno w przypadku gospodarstw domowych, jak i MŚP **podczas kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej** należy tymczasowo zezwolić państwom członkowskim na ustalanie regulowanych cen poniżej kosztów, o ile nie powoduje to zakłóceń konkurencji między dostawcami, a dostawcy otrzymują rekompensatę za dostarczanie energii poniżej kosztów. Należy jednak zadbać o to, by taka regulacja cen była ukierunkowana i nie stwarzała zachęt do zwiększania zużycia. W związku z tym **tymczasowe przedłużenie** [...] regulacji cen powinno być ograniczone do 80 % mediany zużycia w przypadku gospodarstw domowych i do 70 % zużycia w poprzednim roku w przypadku MŚP. **Rada, działając na wniosek Komisji, powinna stwierdzić [...] w drodze decyzji wykonawczej zaistnienie regionalnego lub obejmującego całą Unię kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej. Ocena, czy taki kryzys cenowy ma miejsce, powinna opierać się na porównaniu z cenami w czasie normalnego funkcjonowania rynku i w związku z tym wykluczać wpływ wcześniejszych kryzysów. Decyzja [...] powinna również wyznaczać okres ważności tego ustalenia, podczas którego stosuje się tymczasowe przedłużenie cen regulowanych – może on wynosić maksymalnie jeden rok. W przypadku gdy nadal spełnione są warunki pozwalające uznać, że istnieje regionalny lub obejmujący całą Unię kryzys związany z cenami energii elektrycznej, Rada, na wniosek Komisji [...], powinna mieć możliwość przedłużenia okresu ważności decyzji wykonawczej. Powierzenie Radzie uprawnień wykonawczych uwzględnia odpowiednio polityczny charakter decyzji o udostępnieniu rozszerzonych możliwości stosowania interwencji publicznych w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej, co wymaga ostrożnego wyważenia różnych kwestii politycznych, a także uwzględnia odpowiednio skutki horyzontalne takiej decyzji dla państw członkowskich. [...]**

- (53a) Pułap dochodów dla wytwórców inframarginalnych wprowadzony w art. 6–8 i art. 10 rozporządzenia Rady (UE) 2022/1854 stanowił w niektórych przypadkach istotne źródło dochodu, które państwa członkowskie wykorzystywały do złagodzenia wpływu wysokich cen energii elektrycznej na rachunki konsumentów. Niniejsze rozporządzenie zapewnia narzędzia, które również przyniosą korzyści konsumentom w okresach wysokich cen energii elektrycznej; gdy państwa członkowskie będą wdrażać te narzędzia, powinny mieć również możliwość stosowania pułapu dochodów inframarginalnych do dnia 30 czerwca 2024 r. Ten pułap dochodów powinien podlegać warunkom odpowiadającym warunkom mającym zastosowanie na mocy rozporządzenia Rady (UE) 2022/1854. Aby ocenić stosowanie takiego pułapu dochodów, Komisja powinna przedstawić sprawozdanie Parlamentowi i Radzie.**
- (53aa) W zakresie, w jakim którykolwiek ze środków przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu stanowi pomoc państwa, przepisy dotyczące takich środków pozostają bez uszczerbku dla stosowania art. 107 i 108 TFUE. Komisja jest uprawniona do oceny zgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym.**

- (53b)** Ze względu na to, że Estonia, Łotwa i Litwa nie są jeszcze zsynchronizowane z europejskim systemem elektroenergetycznym, stoją one w obliczu szczególnych wyzwań związanych z organizacją rynków bilansujących i rynkowym udzielaniem zamówień na usługi pomocnicze. Chociaż synchronizacja jest na zaawansowanym etapie, jednym z kluczowych warunków stabilnego funkcjonowania systemu synchronicznego jest dostępność wystarczających rezerw mocy bilansującej na potrzeby regulacji częstotliwości. Jednak ze względu na zależność od rosyjskiego obszaru synchronicznego w zakresie zarządzania częstotliwościami, kraje bałtyckie nie były jeszcze w stanie stworzyć własnego funkcjonującego rynku bilansującego. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie znacznie zwiększyła ryzyko dla bezpieczeństwa dostaw wynikające z braku własnych rynków bilansujących. W związku z tym wymogi określone w art. 6 ust. 9, 10 i 11 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz art. 41 ust. 2 rozporządzenia Komisji (UE) 2017/2195, które mają mieć zastosowanie do istniejących rynków bilansujących, nie odzwierciedlają jeszcze sytuacji w Estonii, na Łotwie i Litwie, zwłaszcza że rozwój rynku bilansującego wymaga czasu i nowych inwestycji w moc bilansującą. Estonia, Łotwa i Litwa powinny zatem, niezależnie od tych wymogów, być uprawnione do zawierania długoterminowych umów na zakup mocy bilansującej w okresie przejściowym.
- (53ba)** Estonia, Łotwa i Litwa powinny również zostać zwolnione z wymogów określonych w niektórych przepisach art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 944/2019 w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa systemu w okresie przejściowym.
- (53c)** Okresy przejściowe dla Estonii, Łotwy i Litwy powinny zostać wycofane jak najszybciej po synchronizacji i wykorzystane do opracowania odpowiednich instrumentów rynkowych oferujących krótkoterminowe rezerwy bilansujące i inne niezbędne usługi pomocnicze oraz powinny być ograniczone do czasu niezbędnego dla tego procesu.

- (53d) Przewiduje się, że kraje bałtyckie zostaną zsynchronizowane z obszarem synchronicznym Europy kontynentalnej za pomocą jednej linii dwutorowej łączącej Polskę i Litwę. Po synchronizacji przepustowość tej linii będzie musiała być w dużej mierze zachowana na potrzeby rezerw niezawodności w przypadku nieoczekiwanego wyłączenia w systemie bałtyckim i wynikających z niego niezamierzonych odchyień. Operatorzy systemów przesyłowych powinni nadal oferować maksymalną zdolność przesyłową do celów obrotu transgranicznego, zgodnie z granicami bezpieczeństwa pracy i biorąc pod uwagę ewentualne nieprzewidziane okoliczności w systemach Polski i Litwy, w tym wynikające z przerw w dostawie na linii wysokiego napięcia prądu stałego (HVDC) lub odłączenia państw bałtyckich od obszaru synchronicznego Europy kontynentalnej. Przy obliczaniu całkowitej zdolności przesyłowej i zdarzeń awaryjnych zgodnie z art. 16 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2019/943 należy uwzględnić szczególną sytuację tego połączenia wzajemnego.**
- (53e) Ze względu na to, że system przesyłowy Cypru nie jest połączony z innym państwem członkowskim, Cypr stoi w obliczu szczególnych wyzwań związanych z organizacją rynków bilansujących i rynkowym udzielaniem zamówień na usługi pomocnicze. Cypr powinien zostać zwolniony z wymogów określonych w art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 944/2019 w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa systemu w okresie przejściowym, to jest do czasu, gdy system przesyłowy Cypru zostanie połączony z innymi państwami członkowskimi poprzez połączenia wzajemne.**

- (53f)** Aby wspierać cele w zakresie ochrony środowiska, w art. 22 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 określono wymogi dotyczące limitu emisji CO₂ w odniesieniu do mechanizmów zdolności wytwórczych. Jednak podczas przechodzenia na system bezemisyjny oraz w następstwie kryzysu energetycznego państwa członkowskie stosujące mechanizmy zdolności wytwórczych, które zostały zatwierdzone przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, mogą na zasadzie wyjątku w ramach ostatecznego mechanizmu przez ograniczony okres odstąpić od tego limitu emisji CO₂. Takie odstępstwo powinno być jednak ograniczone do istniejących zdolności wytwórczych, które rozpoczęły produkcję komercyjną przed dniem 4 lipca 2019 r., tj. przed wejściem w życie pakietu dotyczącego czystej energii. W przypadku gdy wcześniejsze procesy udzielania zamówień odpowiadające limitom emisji CO₂ nie doprowadzą do powstania zdolności niezbędnych do zaradzenia stwierdzonym problemom związanym z wystarczalnością, państwom członkowskim należy zezwolić na zorganizowanie dodatkowego procesu zakupu, który spełnia wszystkie wymogi określone w rozdziale IV rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943, z wyjątkiem wymogów dotyczących limitu emisji CO₂, i wyłącznie na ilość zdolności niezbędną do zaradzenia stwierdzonym problemom związanym z wystarczalnością. Zdolności wytwórczych, które nie spełniają limitu emisji CO₂, nie należy zakupywać przez okres dłuższy niż jeden rok. Zastosowanie to nie może negatywnie wpływać na plany dekarbonizacji przewidziane przez państwa członkowskie.
- (53g)** Mechanizmy zdolności wytwórczych powinny być otwarte na udział wszystkich zasobów, które są w stanie zapewnić wymagane parametry techniczne, w tym elektrowni gazowych, pod warunkiem że spełniają one limit emisji określony w art. 22 ust. 4.

- (54) Środki przewidziane w [...] **niniejszym** rozporządzeniu pozostają również bez uszczerbku dla stosowania dyrektywy **Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE**²³, rozporządzenia **Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011**²⁴ i rozporządzenia **Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 648/2012**²⁵.
- (55) Należy odpowiednio zmienić rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942²⁶, rozporządzenie (UE) 2019/943 [...], dyrektywę (UE) 2019/944 [...] i dyrektywę (UE) 2018/2001 [...].
- (56) Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia, **a mianowicie poprawa struktury zintegrowanego rynku energii elektrycznej, w szczególności aby zapobiec nadmiernie wysokim cenom tej energii**, nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów,

²³ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 349).**

²⁴ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (Dz.U. L 171 z 29.6.2016, s. 1).**

²⁵ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Dz.U. L 201 z 27.7.2012, s. 1).**

²⁶ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 22).**

[...]PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Artykuł 1

Zmiany w rozporządzeniu (UE) 2019/943 [...]

W rozporządzeniu (UE) 2019/943 wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 wprowadza się następujące zmiany:

a) lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) określenie podstawowych zasad dobrze funkcjonujących, zintegrowanych rynków energii elektrycznej, które umożliwiają wszystkim dostawcom zasobów i odbiorcom energii elektrycznej dostęp do rynku bez dyskryminacji, stwarzają warunki rozwoju rynków terminowych energii elektrycznej, aby umożliwić dostawcom i odbiorcom zabezpieczenie się lub ochronę przed ryzykiem przyszłej zmienności cen energii elektrycznej, wzmacniają pozycję konsumentów, zapewniają konkurencyjność na rynku światowym, zwiększają elastyczność poprzez odpowiedź odbioru, magazynowanie energii i inne rozwiązania w zakresie elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii, zapewniają efektywność energetyczną, ułatwiają agregację rozproszonego popytu i podaży, a także umożliwiają integrację rynkową i sektorową oraz oparte na zasadach rynkowych wynagradzanie wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych;”;

b) dodaje się literę w brzmieniu:

„e) wspieranie długoterminowych inwestycji w wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych i umożliwienie konsumentom zmniejszenia zależności ich rachunków za energię [...] **od** wahań krótkoterminowych cen na rynku energii elektrycznej, w szczególności cen paliw kopalnych w perspektywie średnio- i długoterminowej.”;

2) w art. 2 dodaje się punkty w brzmieniu:

- „(72) »godzina szczytu« oznacza godzinę [...], w **której na podstawie prognoz operatorów systemów przesyłowych oraz, w stosownych przypadkach, wyznaczonych operatorów rynku energii elektrycznej oczekuje się, że zużycie energii elektrycznej [...] brutto lub hurtowa cena energii elektrycznej z jednodniowym wyprzedzeniem będą najwyższe**, z uwzględnieniem wymian międzystrefowych;
- (73) »wygładzanie profilu zapotrzebowania« oznacza zdolność uczestników rynku do ograniczenia zużycia energii elektrycznej w godzinach szczytu **na żądanie** [...] operatora systemu przesyłowego;
- (74) »produkt wygładzający profil zapotrzebowania« oznacza produkt rynkowy, za pośrednictwem którego uczestnicy rynku mogą zapewniać operatorom systemów przesyłowych wygładzanie profilu zapotrzebowania;
- (75) »wirtualne centrum« oznacza niefizyczny region obejmujący więcej niż jeden obszar rynkowy, dla którego ustalana jest cena **referencyjna** [...] przy zastosowaniu danej metody;
- (76) »dwukierunkowy kontrakt różnicowy« oznacza umowę podpisaną między operatorem jednostki wytwarzania energii a kontrahentem, zazwyczaj podmiotem publicznym, która zapewnia zarówno ochronę minimalnego wynagrodzenia, jak i ograniczenie nadmiernego wynagrodzenia; [...]

(77) »umowa zakupu energii elektrycznej« lub »PPA« oznacza umowę, na mocy której osoba fizyczna lub prawna zgadza się na zakup energii elektrycznej od wytwórcy energii elektrycznej na zasadach rynkowych;

(78) [...]

(79) »specjalne urządzenie [...] **pomiarowe**« oznacza urządzenie [...] **połączone** ze sprzętem lub w taki sprzęt wbudowane, które [...] **świadczy** usługi w zakresie odpowiedzi odbioru lub elastyczności na rynku energii elektrycznej lub operatorom systemów przesyłowych i dystrybucyjnych;

(80) »elastyczność« oznacza zdolność systemu elektroenergetycznego do dostosowania się do zmienności modeli wytwarzania i zużycia oraz dostępności sieci w odpowiednich przedziałach czasowych rynku.”;

2a) w art. 2 następujący punkt otrzymuje brzmienie:

»mechanizm zdolności wytwórczych« oznacza mechanizm mający na celu zapewnienie osiągnięcia niezbędnego poziomu wystarczalności zasobów przez wynagradzanie dostępności zasobów, z wyłączeniem środków dotyczących usług pomocniczych lub zarządzania ograniczeniami przesyłowymi;

3) w art. 7 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Operatorzy systemów przesyłowych oraz NEMO, lub wyznaczony przez nich podmiot, wspólnie organizują zarządzanie zintegrowanymi rynkami dnia następnego i dnia bieżącego zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2015/1222. Operatorzy systemów przesyłowych oraz NEMO współpracują na poziomie Unii lub, jeżeli jest to bardziej odpowiednie, na poziomie regionalnym w celu maksymalizacji efektywności i skuteczności obrotu energią elektryczną na rynkach dnia następnego i dnia bieżącego w Unii. Obowiązek współpracy pozostaje bez uszczerbku dla stosowania unijnego prawa konkurencji. W ramach swoich funkcji związanych z obrotem energią elektryczną operatorzy systemów przesyłowych oraz NEMO, **lub wyznaczony przez nie podmiot**, podlegają nadzorowi regulacyjnemu ze strony organów regulacyjnych zgodnie z art. 59 dyrektywy (UE) 2019/944 oraz ACER zgodnie z art. 4 i 8 rozporządzenia (UE) 2019/942.”;

b) w ust. 2 wprowadza się następujące zmiany:

(i) lit. c) otrzymuje brzmienie:

„c) maksymalizują możliwości udziału wszystkich uczestników rynku w obrocie międzystrefowym i wewnątrzstrefowym w niedyskryminujący sposób i w czasie jak najbardziej zbliżonym do czasu rzeczywistego między wszystkimi obszarami rynkowymi i w ich obrębie;”;

(ii) dodaje się lit. ca) w brzmieniu:

„ca) są zorganizowane w taki sposób, aby zapewnić podział płynności pomiędzy wszystkich NEMO, zarówno w odniesieniu do obrotu międzystrefowego, jak i wewnątrzstrefowego [...] **przez cały czas, w tym po zamknięciu bramki międzystrefowego rynku dnia bieżącego. W szczególności NEMO składają wszystkie zlecenia dotyczące produktów dnia następnego i dnia bieżącego do jednolitego łączenia rynków dnia następnego i dnia bieżącego aż do ostatniego momentu, w którym obrót na rynkach dnia następnego i dnia bieżącego w danym obszarze rynkowym jest dozwolony. NEMO nie organizują obrotu produktami dnia następnego i dnia bieżącego poza jednolitym łączeniem rynków dnia następnego i dnia bieżącego. Obowiązek ten ma zastosowanie do NEMO oraz, w stosownych przypadkach, do przedsiębiorstw, które bezpośrednio lub pośrednio sprawują kontrolę nad NEMO lub mają jakiegokolwiek prawa względem NEMO, oraz do przedsiębiorstw, które bezpośrednio lub pośrednio sprawują kontrolę nad NEMO lub są przez nie kontrolowane.”;**

4) dodaje się artykuły [...] w brzmieniu:

„ Artykuł 7a

Produkt wygładzający profil zapotrzebowania

1. **Gdy ogłoszono regionalny lub obejmujący całą Unię kryzys związany z cenami energii elektrycznej zgodnie z art. 66a dyrektywy (UE) 2019/944 oraz bez uszczerbku dla art. 40 ust. 5 i [...] 6 tej dyrektywy, państwa członkowskie mogą upoważnić operatorów systemów [...] do zamawiania produktów wygładzających profil zapotrzebowania w celu osiągnięcia zmniejszenia zapotrzebowania na energię elektryczną [...] w godzinach szczytu. Takie zamówienie jest ograniczone do okresu określonego w decyzji przyjętej na podstawie art. 66a ust. 1 dyrektywy (UE) 2019/944.**

2. Operatorzy systemów [...] zamierzający zamówić produkt wygładzający profil zapotrzebowania przedkładają organowi regulacyjnemu danego państwa członkowskiego propozycję zawierającą określenie wielkości produktu wygładzającego profil zapotrzebowania i warunki jego zamówienia **oraz aktywacji**. Propozycja operatora systemu przesyłowego musi spełniać następujące wymogi:
- a) określenie wielkości produktu wygładzającego profil zapotrzebowania opiera się na analizie zapotrzebowania na dodatkową usługę zapewniającą bezpieczeństwo dostaw, [...] **jej wpływu na rynek, oczekiwanych kosztów i korzyści**. Przy określaniu wielkości uwzględnia się prognozę zapotrzebowania, prognozę dotyczącą energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, [...] prognozę dotyczącą innych źródeł elastyczności w systemie **oraz wpływ niedostarczonego dysponowania na ceny hurtowe**. Określenie wielkości produktu wygładzającego profil zapotrzebowania jest ograniczone do zapewnienia, aby **prognozowane koszty nie przekraczały** oczekiwanych korzyści z tego produktu [...];
 - b) udzielanie zamówień na produkt wygładzający profil zapotrzebowania opiera się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminujących kryteriach oraz ogranicza się do odpowiedzi odbioru;
 - c) udzielanie zamówień na produkt wygładzający profil zapotrzebowania odbywa się [...] w drodze konkurencyjnego przetargu [...], **który może mieć charakter ciągły**, a wybór dokonywany jest na podstawie najniższego kosztu spełnienia wcześniej określonych kryteriów technicznych i środowiskowych;

- d) umowy dotyczące produktu wygładzającego profil zapotrzebowania nie mogą być zawierane wcześniej niż [...] **tydzień** przed jego aktywacją [...];
 - e) aktywacja produktu wygładzającego profil zapotrzebowania nie może zmniejszać międzyobszarowych zdolności przesyłowych;
 - f) aktywacja produktu wygładzającego profil zapotrzebowania następuje [...] **przed** rynkiem dnia następnego **lub w jego trakcie** i [...] **może być dokonywana na podstawie wcześniej określonej ceny energii elektrycznej**;
 - g) produkt wygładzający profil zapotrzebowania nie może powodować rozpoczęcia wytwarzania **energii elektrycznej z paliw kopalnych** ulokowanego za punktem pomiarowym.
3. Rzeczywiste zmniejszenie zużycia wynikające z aktywacji produktu wygładzającego profil zapotrzebowania mierzy się w stosunku do poziomu bazowego odzwierciedlającego przewidywane zużycie energii elektrycznej bez aktywacji produktu wygładzającego profil zapotrzebowania. W **przypadku gdy operator** systemu przesyłowego [...] **podejmie decyzję o zamówieniu produktu wygładzającego profil zapotrzebowania zgodnie z ust. 1**, opracowuje metodę określania poziomu bazowego w porozumieniu z uczestnikami rynku i przedkłada ją organowi regulacyjnemu.
4. Organy regulacyjne zatwierdzają propozycję operatorów systemów przesyłowych zamierzających zamówić produkt wygładzający profil zapotrzebowania oraz metodę określania poziomu bazowego, przedłożone zgodnie z ust. 2 i 3, lub zwracają się do operatorów systemów przesyłowych o zmianę propozycji, jeżeli nie spełnia ona wymogów określonych w tych ustępach.

Artykuł 7b

Specjalne urządzenie [...] pomiarowe

1. **Za zgodą odbiorcy końcowego** [...] operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych **mogą** wykorzystywać dane pochodzące [...] ze specjalnych urządzeń [...] **pomiarowych**, w tym z systemów magazynowania, do celów obserwowalności i rozliczania usług w zakresie odpowiedzi odbioru i elastyczności.
2. **W przypadku gdy odbiorca końcowy nie ma zainstalowanego inteligentnego licznika lub inteligentny licznik odbiorcy końcowego nie dostarcza danych niezbędnych do świadczenia odpowiedzi odbioru lub usług w zakresie elastyczności, w tym za pośrednictwem niezależnego koncentratora, operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych akceptują dane pochodzące ze specjalnego urządzenia pomiarowego, o ile są dostępne, do rozrachunku usług w zakresie odpowiedzi odbioru i usług elastyczności, w tym systemów magazynowania, i nie dyskryminują tego odbiorcy końcowego przy zamawianiu usług w zakresie elastyczności. Obowiązek ten ma zastosowanie od chwili jego ustanowienia i z zastrzeżeniem zgodności z przepisami i wymogami ustanowionymi przez państwa członkowskie zgodnie z ust. 3.**

[...]3. Państwa członkowskie ustanawiają wymogi dotyczące procedury walidacji danych ze specjalnego urządzenia [...] **pomiarowego** w celu kontroli i zapewnienia jakości odpowiednich danych.”;

5) w art. 8 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. NEMO umożliwiają uczestnikom rynku obrót energią elektryczną w czasie jak najbardziej zbliżonym do czasu rzeczywistego i przynajmniej do czasu zamknięcia bramki dla międzystrefowego rynku dnia bieżącego. Do dnia 1 stycznia 2026 r. [...] czas zamknięcia bramki dla międzystrefowego rynku dnia bieżącego przypada najwcześniej 30 minut przed czasem rzeczywistym. Organ regulacyjny danego państwa członkowskiego może do dnia 1 stycznia 2029 r. przyznać odstępstwo od wymogu określonego w akapicie pierwszym na wniosek właściwego operatora systemu przesyłowego. Taki wniosek przedkładany jest zainteresowanemu organowi regulacyjnemu i zawiera:

a) ocenę skutków uzasadniającą potrzebę dalszego odstępstwa w oparciu o zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw, z uwzględnieniem informacji zwrotnych od uczestników rynku i NEMO, oraz

b) plan działania na rzecz skrócenia czasu zamknięcia bramki dla międzystrefowego rynku dnia bieżącego do 30 minut nie później niż do dnia 1 stycznia 2029 r.

Organ regulacyjny może, na wniosek właściwego operatora systemu przesyłowego, przyznać dalsze odstępstwo od wymogu określonego w akapicie pierwszym maksymalnie na okres trzech lat od upływu okresu, o którym mowa w akapicie drugim. Wniosek operatora systemu przesyłowego przedkładany jest krajowemu organowi regulacyjnemu wnioskującego operatora systemu przesyłowego, ENTSO energii elektrycznej i ACER nie później niż dnia 1 stycznia 2028 r. i zawiera:

a) nową ocenę skutków uzasadniającą potrzebę dalszego odstępstwa w oparciu o zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw, z uwzględnieniem informacji zwrotnych od uczestników rynku i NEMO,

b) zmieniony plan działania na rzecz skrócenia czasu zamknięcia bramki dla międzystrefowego rynku dnia bieżącego do 30 minut do dnia, którego dotyczy wnioski o przedłużenie, i nie później niż w dniu wnioskowanym o przyznanie odstępstwa.

ACER wydaje opinię dotyczącą transgranicznych skutków dalszego odstępstwa, o którym mowa w akapicie trzecim, w terminie 6 miesięcy od otrzymania wniosku o takie dalsze odstępstwo. Zainteresowany organ regulacyjny uwzględnia te opinie przed podjęciem decyzji w sprawie wniosku o dalsze odstępstwo.”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. NEMO udostępniają produkty przeznaczone do obrotu na rynkach dnia następnego i dnia bieżącego, których wielkość jest na tyle mała, przy minimalnej wielkości ofert wynoszącej 100 kW lub mniej, aby umożliwić skuteczny udział w obrocie odpowiedzi strony popytowej, magazynowania energii i energii wytwarzanej na niewielką skalę z odnawialnych źródeł, w tym bezpośredni udział odbiorców.”;

6) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„ Artykuł 9

Rynki terminowe

1. [...]Projekt unijnego rynku terminowego opiera się na regionalnych wirtualnych centrach wspieranych co najmniej długoterminowymi prawami przesyłowymi wydanymi przez operatorów systemów przesyłowych [...], co umożliwia zabezpieczenie przed ryzykiem cenowym na wszystkich obszarach rynkowych.
2. 24 miesiące po [wejściu w życie niniejszego rozporządzenia] Komisja, po zakończeniu oceny skutków, przyjmuje akt wykonawczy zgodnie z art. 59 określający projekt, o którym mowa w ust. 1. Ten akt wykonawczy w szczególności:
 - a) zawiera metodę określania najodpowiedniejszego zakresu geograficznego wirtualnych centrów **regionalnych**, w tym obszarów rynkowych tworzących te centra, w celu zmaksymalizowania korelacji cenowej między cenami referencyjnymi a cenami na obszarach rynkowych stanowiących wirtualne centra;
 - b) zawiera metodę obliczania cen referencyjnych dla **regionalnych** wirtualnych centrów rynku terminowego w celu zmaksymalizowania korelacji między ceną referencyjną a cenami obszarów rynkowych stanowiących **regionalne** wirtualne centrum; taka metoda [...] opiera się na wcześniej określonych obiektywnych kryteriach;

- c) zawiera definicję finansowych długoterminowych praw przesyłowych [...] **między** obszarami rynkowymi [...] a **regionalnymi** wirtualnymi centrami [...] **jako zobowiązań finansowych, aby umożliwić uczestnikom rynku zabezpieczenie ich ekspozycji na dodatnie i ujemne spready cenowe, w tym w odniesieniu do wolumenów i terminów zapadalności;**
 - d) maksymalizuje możliwości obrotu produktami zabezpieczającymi, które odnoszą się do **regionalnych** wirtualnych centrów rynku terminowego, a także długoterminowymi prawami przesyłowymi z obszarów rynkowych do **regionalnych** wirtualnych centrów; **oraz**
 - e) **określa sposób, w jaki wspólna platforma alokacji, o której mowa w ust. 3, oferuje alokację i ułatwia obrót długoterminowymi prawami przesyłowymi.**
2. [...]
3. Wspólna platforma alokacji ustanowiona zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2016/1719 **działa jako podmiot oferujący alokację i ułatwiający obrót długoterminowymi prawami przesyłowymi w imieniu operatorów systemów przesyłowych. Platforma ta** przyjmuje formę prawną, o której mowa w załączniku II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132²⁷.

²⁷ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.U. L 169 z 30.6.2017, s. 46).**

4. [...]

5. Jeżeli organ regulacyjny uzna, że uczestnicy rynku mają niewystarczające możliwości zabezpieczenia, oraz po konsultacji z odpowiednimi właściwymi organami rynków finansowych, w przypadku gdy rynki terminowe dotyczą instrumentów finansowych zdefiniowanych w **art. 4 ust. 1 pkt 15** [...] **dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE**²⁸, może on zażądać od giełd energii elektrycznej lub operatorów systemów przesyłowych wdrożenia dodatkowych środków, takich jak działalność animatora rynku, w celu poprawy płynności rynku terminowego. [...]

²⁸ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 349).**

6. **Z zastrzeżeniem zgodności z unijnym prawem konkurencji oraz z dyrektywą 2014/65/UE i rozporządzeniami Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012²⁹ i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 600/2014³⁰ operatorzy rynku mogą opracowywać terminowe instrumenty zabezpieczające, w tym długoterminowe instrumenty zabezpieczające, aby zapewnić uczestnikom rynku, w tym właścicielom jednostek wytwarzania energii wykorzystujących odnawialne źródła energii, odpowiednie możliwości zabezpieczenia przed ryzykiem finansowym związanym z wahaniami cen. Państwa członkowskie nie mogą wymagać, aby tego rodzaju działania zabezpieczające mogły być ograniczone do transakcji zawieranych w danym państwie członkowskim lub na danym obszarze rynkowym.”;**

²⁹ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Dz.U. L 201 z 27.7.2012, s. 1).**

³⁰ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 600/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 84).”;**

7) w art. 18 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Metody ustalania taryf odzwierciedlają koszty stałe ponoszone przez operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych oraz uwzględniają zarówno nakłady inwestycyjne, jak i koszty operacyjne, aby zapewnić odpowiednie zachęty dla operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych w krótko- i długoterminowej perspektywie, w tym inwestycje przygotowawcze, w celu zwiększenia efektywności, w tym efektywności energetycznej, zwiększania integracji rynku, **integracji energii ze źródeł odnawialnych** i bezpieczeństwa dostaw energii, a także wspierania korzystania z usług w zakresie elastyczności, efektywnych i **terminowych** inwestycji obejmujących rozwiązania mające na celu optymalizację istniejącej sieci i ułatwienie **elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii**, w tym odpowiedzi odbioru i **magazynowania energii**, oraz powiązanych działań badawczych, oraz ułatwiania innowacji w interesie konsumentów w dziedzinach takich jak cyfryzacja, usługi w zakresie elastyczności i połączenia wzajemne.”;

b) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Metody ustalania taryf przesyłowych i dystrybucyjnych wprowadzają dla operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych zachęty do jak najbardziej racjonalnego pod względem kosztów działania i rozwoju ich sieci, w tym przez pozyskiwanie usług. W tym celu organy regulacyjne uznają odnośne koszty za kwalifikowalne, uwzględniają te koszty w taryfach przesyłowych i dystrybucyjnych oraz, w **stosownych przypadkach**, wprowadzają cele w zakresie skuteczności działania, aby zachęcić operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych do zwiększania efektywności ich sieci, w tym dzięki efektywności energetycznej, korzystaniu z usług w zakresie elastyczności oraz rozwojowi inteligentnych sieci i inteligentnych systemów pomiarowych.”;

- c) ust. 9 lit. f) otrzymuje brzmienie:
 - „f) metody zapewnienia przejrzystości przy ustalaniu wysokości i struktury taryf, obejmujące inwestycje przygotowawcze;”;
 - d) w ust. 9 dodaje się literę [...] w brzmieniu:
 - „i) zachęty do efektywnych inwestycji w sieci, w tym w zakresie zasobów elastyczności i elastycznych umów przyłączeniowych.”;
- 8) w art. 19 ust. 2 wprowadza się następujące zmiany:
- a) lit. b) otrzymuje brzmienie:
 - „b) utrzymywanie lub zwiększanie międzyobszarowych zdolności przesyłowych poprzez optymalizację wykorzystania istniejących połączeń wzajemnych dzięki skoordynowanym działaniom zaradczym, w stosownych przypadkach, lub pokrycie kosztów związanych z inwestycjami w sieć, które mają znaczenie dla zmniejszenia ograniczeń przesyłowych na połączeniu wzajemnym; lub”;

b) dodaje się literę [...] w brzmieniu:

„c) rekompensata dla operatorów elektrowni morskich wytwarzających **energię elektryczną ze źródeł odnawialnych** na morskim obszarze rynkowym **bezpośrednio połączonym z co najmniej dwoma obszarami rynkowymi**, jeżeli dostęp do wzajemnie połączonych rynków został ograniczony w taki sposób, że **operator elektrowni morskiej wytwarzającej energię elektryczną ze źródeł odnawialnych nie jest w stanie eksportować swojej zdolności wytwarzania energii elektrycznej na rynek oraz, w stosownych przypadkach, odpowiedni spadek cen na morskim obszarze rynkowym, w porównaniu z sytuacją bez redukcji zdolności.** [...] Rekompensata ma zastosowanie w przypadku, gdy co najmniej jeden operator systemu przesyłowego nie **udostępnił** [...] zdolności **uzgodnionej w umowie przyłączeniowej** dotyczącej połączenia wzajemnego lub **nie udostępnił zdolności** w krytycznych elementach sieci [...] **zgodnie z zasadami wyliczania zdolności określonymi w art. 16 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2019/943. W ujęciu rocznym rekompensata ta nie przekracza całkowitego dochodu z ograniczeń wygenerowanego na połączeniach wzajemnych między odnośnymi obszarami rynkowymi [...].**”;

9) dodaje się rozdział [...] w brzmieniu:

„ Rozdział IIIa

Szczególne zachęty inwestycyjne służące osiągnięciu celów Unii w zakresie dekarbonizacji

Artykuł 19a

Umowy zakupu energii elektrycznej

1. **Bez uszczerbku dla dyrektywy (UE) 2018/2001** państwa członkowskie **propagują upowszechnianie** [...] umów zakupu energii elektrycznej (»PPA«), **w tym przez usuwanie nieuzasadnionych barier oraz nieproporcjonalnych lub dyskryminujących procedur lub opłat, z myślą o zapewnieniu przewidywalności cen i [...]**o osiągnięciu celów określonych w ich zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu w odniesieniu do [...] wymiaru **dekarbonizacji**, o którym mowa w art. 4 lit. a) rozporządzenia (UE) 2018/1999, przy jednoczesnym zachowaniu konkurencyjnych i płynnych rynków energii elektrycznej.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby instrumenty [...] służące ograniczeniu ryzyka finansowego związanego z niewykonaniem płatności przez odbiorcę w ramach umów PPA były wdrożone i dostępne dla odbiorców, którzy napotykają bariery wejścia na rynek umów PPA i nie znajdują się w trudnej sytuacji finansowej. **Takie instrumenty mogą obejmować między innymi wspierane przez państwo programy gwarancji po cenach rynkowych, gwarancje prywatne lub instrumenty łączące popyt na umowy PPA, zgodnie z odpowiednim prawem Unii [...].** W tym celu państwa członkowskie [...] **mogą** uwzględnić **stosowne instrumenty** [...] istniejące na poziomie Unii. Państwa członkowskie **mogą** określić [...] kategorie odbiorców, do których skierowane są te instrumenty, stosując niedyskryminujące kryteria.
3. **Bez uszczerbku dla art. 107 i 108 TFUE, jeżeli [...]** system [...] gwarancji dla PPA **jest** wspierany przez **państwo**[...] członkowskie, obejmuje **on** przepisy mające na celu zapobieganie obniżeniu płynności na rynkach energii elektrycznej i nie może zapewniać wsparcia na zakup wytwarzania z paliw kopalnych.

4. [...] Systemy **wsparcia** na rzecz energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych [...] dopuszczają udział projektów, w ramach których rezerwuje się część energii elektrycznej na sprzedaż w drodze PPA lub innych rozwiązań rynkowych.
5. **Przy opracowywaniu takich systemów wsparcia państwa członkowskie** [...] dążą do stosowania kryteriów oceny motywujących **oferentów do ułatwiania** dostępu [...] **do rynku PPA** [...] dla odbiorców, którzy napotykają bariery wejścia na ten rynek, **pod warunkiem że nie wpływa to negatywnie na konkurencję na rynku.** W szczególności takie kryteria oceny mogą dawać pierwszeństwo oferentom przedstawiającym podpisaną PPA lub zobowiązanie do podpisania PPA, w odniesieniu do części wytwarzania w ramach projektu, ze strony jednego lub kilku potencjalnych nabywców, którzy napotykają bariery wejścia na rynek PPA.
- [...]6. W PPA określa się obszar rynkowy dostawy oraz odpowiedzialność za zabezpieczenie międzyobszarowych praw przesyłowych w przypadku zmiany obszaru rynkowego zgodnie z art. 14.
- [...]7. W PPA określa się warunki, na jakich odbiorcy i wytwórcy mogą odstąpić od PPA, takie jak wszelkie mające zastosowanie opłaty za odstąpienie od umowy i okresy wypowiedzenia, [...] **zgodnie z unijnym prawem konkurencji.**

Artykuł 19b

Systemy bezpośredniego wsparcia cen w **formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych dla [...] inwestycji [...]**

1. Systemy bezpośredniego wsparcia cen dla [...] **inwestycji w nowe jednostki wytwarzania energii elektrycznej** w odniesieniu do wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł wymienionych w ust. 2 mają formę dwukierunkowych [...] **kontraktów różnicowych**. [...]

Akapit pierwszy ma zastosowanie do kontraktów w ramach systemów bezpośredniego wsparcia cen w odniesieniu do inwestycji w nowe wytwarzanie, które to kontrakty zawarto po trzech latach od dnia [data wejścia w życie niniejszego rozporządzenia]. W przypadku projektów dotyczących morskich aktywów hybrydowych powiązanych z co najmniej dwoma obszarami rynkowymi okres przejściowy wynosi pięć lat po [dacie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia].

Udział uczestników rynku w systemach bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych jest dobrowolny.

- 1a. **Wszystkie systemy bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych pomyślane są po to, by:**
 - a) **zachować zachęty skłaniające jednostkę wytwarzania do efektywnego działania na rynkach energii elektrycznej oraz do efektywnego uczestnictwa w tych rynkach, w szczególności w celu odzwierciedlenia warunków rynkowych;**

- b) **zapobiegać jakimkolwiek zakłócającemu wpływowi systemu wsparcia na decyzje jednostki wytwarzania odnośnie do eksploatacji, dysponowania i konserwacji lub na zachowania oferentów na rynkach dnia następnego, dnia bieżącego, usług pomocniczych i na rynkach bilansujących;**
 - c) **zadbać o to, by poziom ochrony minimalnego wynagrodzenia i poziom górnego limitu nadmiernego wynagrodzenia były dostosowane do kosztów nowej inwestycji, do dochodów rynkowych, tak by gwarantowały długoterminową rentowność jednostki wytwarzania energii, jednocześnie unikając nadmiernej rekompensaty;**
 - d) **unikać nieuzasadnionych zakłóceń konkurencji i wymiany handlowej na rynku wewnętrznym, w szczególności poprzez określenie kwot wynagrodzenia w drodze otwartej, jasnej, przejrzystej i niedyskryminującej konkurencyjnej procedury przetargowej. W przypadkach gdy nie można przeprowadzić konkurencyjnej procedury przetargowej kontrakty różnicowe – oraz mające zastosowanie ceny wykonania – opracowuje się w sposób zapewniający, by rozdział dochodów do przedsiębiorstw nie stwarzał nieuzasadnionych zakłóceń konkurencji i wymiany handlowej na rynku wewnętrznym;**
 - e) **unikać zakłóceń konkurencji i wymiany handlowej na rynku wewnętrznym wynikających z rozdziału dochodów do przedsiębiorstw.**
- 1b. Przy ocenianiu dwukierunkowych kontraktów różnicowych na mocy art. 107 i 108 TFUE Komisja zapewnia zgodność z zasadami projektowania w myśl ust. 1a.**

2. Ust. 1 ma zastosowanie do [...] inwestycji w **nowe** wytwarzanie energii elektrycznej z następujących źródeł:

- a) energia wiatrowa;
- b) energia słoneczna;
- c) energia geotermalna;
- d) energia wodna z elektrowni bez zbiorników;
- e) energia jądrowa.

3. **Dochody, lub równowartość finansowa tych dochodów, wynikające z systemów bezpośredniego wsparcia cen w formie dwukierunkowych kontraktów różnicowych, o których mowa w ust. 1:**

[...] [...] są **rozdzielane między odbiorców końcowych.**

Niezależnie od wymogu określonego w akapicie pierwszym dochody lub ekwiwalent o wartości finansowej tych dochodów mogą być również wykorzystywane do finansowania kosztów systemów bezpośredniego wsparcia [...] cen [...] lub inwestycji mających na celu zmniejszenie kosztów energii elektrycznej ponoszonych przez odbiorców końcowych [...].

Podział dochodów między końcowych odbiorców [...] jest zaprojektowany w taki sposób, aby ciągle zachęcać odbiorców do zmniejszania zużycia lub przenoszenia go na okresy, w których ceny energii elektrycznej są niskie, oraz aby nie osłabiać konkurencji między dostawcami energii elektrycznej.

[...] [...]

4. **Zgodnie z art. 4 ust. 3 akapit trzeci dyrektywy (UE) 2018/2001 państwa członkowskie mogą zwolnić małe instalacje wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych i projekty demonstracyjne z obowiązku określonego w ust. 1.**

Artykuł 19c

Ocena potrzeb w zakresie elastyczności

1. **Nie później niż rok po zatwierdzeniu przez ACER metodyki zgodnej z ust. 6 niniejszego artykułu, [...] a następnie co dwa lata, organ regulacyjny lub inny organ lub podmiot wyznaczony przez państwo członkowskie sporządza [...] sprawozdanie na temat potrzeby elastyczności [...] przez okres co najmniej 5 lat, mając na uwadze potrzebę racjonalnego pod względem kosztów osiągnięcia bezpieczeństwa dostaw i dekarbonizacji systemu [...] elektroenergetycznego, z uwzględnieniem integracji poszczególnych sektorów oraz oparty na wzajemnych połączeniach charakter rynku energii elektrycznej. Sprawozdanie uwzględnia ocenę wystarczalności zasobów na poziomie europejskim oraz oceny wystarczalności na poziomie krajowym zgodnie z art. 20 niniejszego rozporządzenia. Sprawozdanie to opiera się na danych i analizach dostarczonych przez operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych tego państwa członkowskiego zgodnie z ust. 3[...] i z zastosowaniem metody określonej w ust. 4[...] oraz, w należycie uzasadnionych przypadkach, na dodatkowych danych i analizach. W przypadku gdy państwo członkowskie wyznaczyło w tym celu operatora systemu przesyłowego, organ regulacyjny zatwierdza lub zmienia sprawozdanie.**

2. Sprawozdanie [...] **co najmniej:**
 - a) zawiera ocenę potrzeby elastyczności – **co najmniej sezonowej, dziennej i godzinowej** – do celów włączenia energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych do systemu elektroenergetycznego;
 - b) [...] uwzględnia [...] potencjał **zasobów** elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii [...], takich jak odpowiedź odbioru i magazynowanie **energii, w tym agregację i połączenia wzajemne**, umożliwiające zaspokojenie tej potrzeby, zarówno na poziomie przesyłu, jak i dystrybucji [...];
 - c) zawiera ocenę **barier dla elastyczności rynku i propozycję odpowiednich środków łagodzących; oraz**
 - d) uwzględnia elastyczność [...], **która ma być dostępna w innych państwach członkowskich.**
3. Operatorzy systemów przesyłowych i dystrybucyjnych każdego państwa członkowskiego przekazują organowi regulacyjnemu **lub, w stosownych przypadkach, organowi lub podmiotowi wskazanemu w ust. 1 dane i analizy potrzebne do przygotowania sprawozdania, o którym mowa w ust. 1. W należycie uzasadnionych przypadkach organ regulacyjny lub, w stosownych przypadkach, organ lub podmiot wskazany w ust. 1 mogą zwrócić się do operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych o dostarczenie dodatkowych danych wejściowych do sprawozdania, wykraczających poza wymogi, o których mowa w ust. 4.**
4. ENTSO energii elektrycznej i organizacja OSD UE koordynują działania operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych w odniesieniu do danych i analiz, które mają być przekazane zgodnie z ust. 2. W szczególności:
 - a) określają rodzaj i format **danych** [...], w jakim operatorzy systemów przesyłowych i dystrybucyjnych przekazują dane organom regulacyjnym;

- b) opracowują metodykę dokonywanej przez operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych analizy potrzeb w zakresie elastyczności, uwzględniając co najmniej wszystkie **dostępne** [...] źródła [...] i planowane inwestycje [...] w połączenia wzajemne [...] i **elastyczność na poziomie przesyłu i dystrybucji**, a także potrzebę dekarbonizacji systemu elektroenergetycznego.
5. ENTSO energii elektrycznej i organizacja OSD UE ściśle ze sobą współpracują w zakresie koordynacji działań operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych.
6. **Najpóźniej dziewięć miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia** [...], ENTSO energii elektrycznej i organizacja OSD UE wspólnie przedkładają ACER propozycję dotyczącą rodzaju danych i formatu, w jakim mają one zostać przedłożone organom regulacyjnym, oraz metodyki, o których mowa w ust. 4[...]. W terminie trzech miesięcy od daty otrzymania propozycji ACER zatwierdza propozycję albo wprowadza w niej zmiany. W przypadku wprowadzenia zmian ACER konsultuje się z ENTSO energii elektrycznej i organizacją OSD UE przed ich przyjęciem. Przyjętą propozycję publikuje się na stronie internetowej ACER.
7. Organy regulacyjne **lub, w stosownych przypadkach, organ lub podmiot wyznaczone w ust. 1** przedkładają ACER sprawozdania, o których mowa w ust. 1, i publikują je. W terminie 12 miesięcy od otrzymania sprawozdań ACER wydaje sprawozdanie zawierające ich analizę i zalecenia dotyczące kwestii o znaczeniu transgranicznym w odniesieniu do ustaleń organów regulacyjnych **lub, w stosownych przypadkach, organu lub podmiotu wskazanych w ust. 1, w tym zalecenia dotyczące usuwania barier utrudniających dostęp do zasobów elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii.**

Artykuł 19d

Orientacyjny cel krajowy w zakresie [...] **elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii**

[...] **Nie później niż 6 miesięcy po przedłożeniu [...] sprawozdania** zgodnie z art. 19c ust. 1 **niniejszego rozporządzenia** każde państwo członkowskie określa w **oparciu o to sprawozdanie** orientacyjny krajowy cel w zakresie **elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii, w szczególności [...] odpowiedzi odbioru i magazynowania energii. Państwa członkowskie mogą osiągnąć ten cel poprzez usunięcie zidentyfikowanych barier rynkowych lub wykorzystać zidentyfikowany potencjał zasobów elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii.** Ten orientacyjny cel krajowy musi również znaleźć odzwierciedlenie w zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu państw członkowskich w odniesieniu do wymiaru »wewnętrzny rynek energii« zgodnie z art. 3, 4 i 7 rozporządzenia (UE) 2018/1999 oraz w ich zintegrowanych dwuletnich sprawozdaniach z postępów zgodnie z art. 17 rozporządzenia (UE) 2018/1999. **Państwa członkowskie mogą określić wstępne orientacyjne cele przed pierwszym przedłożeniem sprawozdania zgodnie z art. 19c ust. 1 niniejszego rozporządzenia.**

Artykuł 19e

Systemy wsparcia elastyczności **niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii**

1. [...] W przypadkach, w których inwestycje w elastyczność niezwiązaną z kopalnymi źródłami energii nie są wystarczające do osiągnięcia orientacyjnego krajowego celu lub, w zależności od sytuacji, wstępnych orientacyjnych celów określonych zgodnie z art. 19d, państwa członkowskie mogą zastosować systemy wsparcia elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii polegające na płatnościach za dostępną zdolność elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii, bez uszczerbku dla art. 12 i 13.
2. [...] **Możliwość stosowania przez państwa członkowskie środków na podstawie ust. 1 nie uniemożliwia im realizacji ich orientacyjnych celów określonych w [...] art. 19d za pomocą innych środków.**
3. [...]

Artykuł 19f

Zasady projektowania systemów wsparcia elastyczności **niezwiązanej z kopalnymi** źródłami energii

[...] **Systemy wsparcia** elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii [...] stosowane przez państwa członkowskie zgodnie z art. 19[...]e **ust. 1:**

- a) nie wykraczają poza to, co jest konieczne do [...] **osiągnięcia orientacyjnego celu krajowego lub, w stosownych przypadkach, wstępnego celu orientacyjnego** określonego [...] **zgodnie z art. 19d** w sposób racjonalny pod względem kosztów;
- b) ograniczają się do nowych inwestycji w **zasoby** elastyczności niezwiązanej z kopalnymi źródłami energii, takie jak odpowiedź [...] odbioru i magazynowanie **energii**;
- c) nie [...] powodują rozpoczęcia wytwarzania energii z paliw kopalnych ulokowanego za punktem pomiarowym;
- d) dokonuje selekcji dostawców zdolności wytwórczych w drodze otwartej, przejrzystej, konkurencyjnej, niedyskryminującej i racjonalnej pod względem kosztów procedury;
- e) zapobiega nadmiernym zakłóceniom w sprawnym funkcjonowaniu rynków energii elektrycznej, w tym pozwala zachować zachęty do wydajnej eksploatacji i sygnałów cenowych oraz ekspozycję na wahania cen i ryzyko rynkowe;
- f) zapewnia zachęty na rzecz wprowadzania na rynek energii elektrycznej w sposób rynkowy i reagujący na sytuację rynkową, przy unikaniu niepotrzebnych zakłóceń rynków energii elektrycznej i z uwzględnieniem ewentualnych kosztów włączenia do systemu oraz stabilności sieci;

- g) określa minimalny poziom uczestnictwa w rynku pod względem aktywowanej energii, z uwzględnieniem technicznej specyfiki [...] **aktywów zapewniających elastyczność;**
- h) stosuje odpowiednie kary wobec dostawców zdolności wytwórczych, którzy nie przestrzegają minimalnego poziomu uczestnictwa w rynku, o którym mowa w lit. g), lub którzy nie stosują się do zachęt do wydajnej eksploatacji i sygnałów [...] **cenowych, o których mowa w lit. e);**”;

[...] [...]

9a) w art. 21 wprowadza się następujące zmiany:

[a] ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„ **1. Wdrażając środki, o których mowa w art. 20 ust. 3 niniejszego rozporządzenia, zgodnie z art. 107, 108 i 109 TFUE, państwa członkowskie mogą wprowadzić mechanizmy zdolności wytwórczych.**”;

[b] skreśla się ust. 7;

[c] ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Mechanizmy zdolności wytwórczych zostają zatwierdzone przez Komisję na nie dłużej niż 10 lat. Ilość zaangażowanych zdolności jest zmniejszana na podstawie planów wdrażania, o których mowa w art. 20. Po wprowadzeniu mechanizmu zdolności wytwórczych państwa członkowskie kontynuują stosowanie planu wdrażania.”;

9b) skreśla się art. 22 ust. 1 lit. a);

10) art. 37 ust. 1 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) skoordynowane wyznaczanie zdolności przesyłowych zgodnie z metodami opracowanymi na podstawie wytycznych w sprawie długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych, wytycznych w sprawie alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi oraz wytycznych w sprawie bilansowania energii elektrycznej przyjętych na podstawie art. 18 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 714/2009;”;

11) w art. 50 wprowadza się następujące zmiany:

a) dodaje się ustęp [...] w brzmieniu:

„4a. Operatorzy systemów przesyłowych przekazują również użytkownikom systemu jasne i przejrzyste informacje na temat statusu i sposobu rozpatrywania ich wniosków o przyłączenie. Przekazują oni takie informacje w ciągu trzech miesięcy od złożenia wniosku.”;

12) w art. 57 dodaje się ustęp [...] w brzmieniu:

„3. Operatorzy systemów dystrybucyjnych i operatorzy systemów przesyłowych współpracują ze sobą przy publikowaniu w spójny sposób informacji na temat możliwości udostępnienia nowych przyłączeń w ich odpowiednich obszarach działalności oraz wystarczająco szczegółowo eksponują informacje dla podmiotów opracowujących nowe projekty energetyczne i innych potencjalnych użytkowników sieci.”;

13) art. 59 ust. 1 lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) [...] zasady alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi na podstawie art. 6 dyrektywy (UE) 2019/944 oraz art. 7–10, art. 13–17, art. 19 i art. 35–37 niniejszego rozporządzenia, w tym zasady dotyczące metod i procesów wyznaczania zdolności przesyłowych w przedziałach czasowych rynku dnia bieżącego, rynku dnia następnego i rynku terminowego, modele sieci, konfiguracja obszarów rynkowych, redysponowanie i zakupy przeciwne, algorytmy handlu, jednolite łączenie rynków dnia następnego i dnia bieżącego łącznie z możliwością prowadzenia rynków przez jeden podmiot, gwarancja przyznanych międzyobszarowych zdolności przesyłowych, dystrybucja dochodów z ograniczeń przesyłowych, **regionalne wirtualne centra rynku terminowego**, alokacja finansowych długoterminowych praw przesyłowych i **ułatwianie obrotu** takimi prawami przez wspólną platformę alokacji, zabezpieczenie ryzyka wynikającego z przesyłu międzystrefowego, procedury wyznaczania oraz odzyskiwanie kosztów alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi;[...]

13a) w art. 64 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„2a. W drodze odstępstwa od art. 6 ust. 9, 10 i 11 Estonia, Łotwa i Litwa mogą zawierać umowy finansowe na moc bilansującą na okres do pięciu lat przed rozpoczęciem dostarczania mocy bilansującej. Okres obowiązywania takich umów nie przekracza ośmiu lat po przystąpieniu Estonii, Łotwy i Litwy do kontynentalnego europejskiego obszaru synchronicznego.

Krajowe organy regulacyjne Estonii, Łotwy i Litwy mogą zezwolić swoim krajowym operatorom systemów przesyłowych na alokację międzyobszarowych zdolności przesyłowych w ramach procesu rynkowego opisanego w art. 41 rozporządzenia Komisji (UE) 2017/2195, bez ograniczeń ilościowych, przez okres sześciu miesięcy od momentu pełnego wdrożenia i uruchomienia procesu kooptymalizacji alokacji zgodnie z art. 38 ust. 3 rozporządzenia Komisji (UE) 2017/2195.”;

13b) w art. 64 dodaje się ustęp w brzmieniu:

W drodze odstępstwa od art. 22 ust. 4 lit. b) państwa członkowskie mogą wystąpić z wnioskiem o to, aby zdolności wytwórcze, które rozpoczęły produkcję komercyjną przed dniem 4 lipca 2019 r., emitujące więcej niż 550 g CO₂ pochodzącego z paliw kopalnych na kWh energii elektrycznej, mogły – z zastrzeżeniem zgodności z art. 107 i 108 TFUE – w drodze wyjątku posiadać zobowiązania lub otrzymywać płatności lub zobowiązania dotyczące przyszłych płatności w ramach mechanizmu zdolności wytwórczych zatwierdzonego przez Komisję przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia. Komisja ocenia skutki wniosku pod kątem emisji gazów cieplarnianych i może – z zastrzeżeniem zgodności z art. 107 i 108 TFUE – udzielić upoważnienia, pod warunkiem że spełnione zostały następujące warunki:

- a) po dniu wejścia w życie rozporządzenia (UE) 2019/943 państwa członkowskie przeprowadziły konkurencyjny proces przetargowy zgodnie z przepisami art. 22, mający zmaksymalizować udział dostawców zdolności wytwórczych, którzy spełniają wymogi art. 22 ust. 4, w przypadku gdy okres obowiązywania umowy trwa co najmniej do dnia 31 grudnia 2028 r.;**
- b) ilość zdolności wytwórczych oferowanych w konkurencyjnym procesie przetargowym, o którym mowa w lit. a), nie jest wystarczająca, aby rozwiązać problem związany z wystarczalnością stwierdzony na podstawie art. 20 ust. 1 w okresie obowiązywania umowy, którego dotyczy proces przetargowy;**

- c) zdolności wytwórcze emitujące więcej niż 550 g CO₂ pochodzącego z paliw kopalnych na kWh energii elektrycznej posiadają zobowiązania lub otrzymują płatności lub zobowiązania dotyczące przyszłych płatności przez okres nieprzekraczający jednego roku i zostają zamówione poprzez dodatkowy proces udzielania zamówień, który spełnia wszystkie wymogi przewidziane w art. 22, z wyjątkiem wymogów wymienionych w ust. 4 lit. b). i wyłącznie na ilość zdolności niezbędną do zaradzenia problemowi związanemu z wystarczalnością, o którym mowa w lit. b). Odstępstwo przewidziane w niniejszym ustępie może być stosowane do dnia 31 grudnia 2028 r.”;

13c) w art. 69 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a) Nie później niż w terminie jednego miesiąca po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie szczegółowe sprawozdanie oceniające możliwości usprawnienia i uproszczenia procesu stosowania mechanizmu zdolności wytwórczych na mocy rozdziału IV niniejszego rozporządzenia, aby zapewnić państwom członkowskim możliwość terminowego rozwiązania problemów z wystarczalnością. W tym kontekście Komisja w stosownych przypadkach zwraca się do agencji o zmianę metodyki oceny wystarczalności zasobów na poziomie europejskim, o której mowa w art. 23, zgodnie z procedurą określoną w art. 23 i 27.

Nie później niż trzy miesiące po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia Komisja po konsultacjach z państwami członkowskimi przedstawia wnioski mające na celu uproszczenie procesu oceny mechanizmów zdolności wytwórczych w stosownych przypadkach.”;

14) dodaje się artykuł [...] w brzmieniu:

„ Artykuł 69a

Interakcja z przepisami finansowymi Unii

Żaden z przepisów niniejszego rozporządzenia nie stanowi odstępstwa od przepisów dyrektywy (UE) 2014/65, rozporządzenia (UE) nr 648/2012 i rozporządzenia (UE) nr 600/2014, w przypadku gdy uczestnicy rynku lub operatorzy rynku prowadzą działalność związaną z instrumentami finansowymi, w szczególności w rozumieniu **art. 4 ust. 1 pkt 15** [...] dyrektywy (UE) 2014/65.”;

15) w załączniku I pkt 1.2 otrzymuje brzmienie:

„1.2. Skoordinowanego wyznaczania zdolności przesyłowych dokonuje się dla wszystkich przedziałów czasowych alokacji.”.

Artykuł 2

[Art. 2 zostanie wyodrębniony z niniejszego rozporządzenia zmieniającego i stanie się odrębną dyrektywą zmieniającą dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 – tekst przeniesiony za art. 5].

Artykuł 3

[Art. 3 zostanie wyodrębniony z niniejszego rozporządzenia zmieniającego i stanie się odrębną dyrektywą zmieniającą dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 – tekst przeniesiony za art. 5].

Artykuł 4

Zmiany w rozporządzeniu (UE) 2019/942 [...]

W rozporządzeniu (UE) 2019/942 wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 wprowadza się następujące zmiany:

a) lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) wydaje opinie i zalecenia skierowane do operatorów systemów przesyłowych, ENTSO energii elektrycznej, ENTSO gazu, organizacji OSD UE, wspólnej platformy alokacji ustanowionej zgodnie z rozporządzeniem **Komisji** (UE) 2016/1719³¹, w **stosownych przypadkach, do podmiotu wyznaczonego do zarządzania zintegrowanym rynkiem dnia następnego i dnia bieżącego, [...]** regionalnych centrów koordynacji [...] i **wyznaczonych operatorów** rynku [...] **energii elektrycznej.**

³¹ **Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1719 z dnia 26 września 2016 r. ustanawiające wytyczne dotyczące długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych (Dz.U. L 259 z 27.9.2016, s. 42).”;**

b) lit. d) otrzymuje brzmienie:

„d) wydaje decyzje indywidualne dotyczące udzielania informacji zgodnie z art. 3 ust. 2, art. 7 ust. 2 lit. b) i art. 8 lit. c), dotyczące zatwierdzania metod i warunków zgodnie z art. 4 ust. 4 oraz art. 5 ust. 2, 3 i 4, dotyczące przeglądu obszarów rynkowych, o którym mowa w art. 5 ust. 7, dotyczące kwestii technicznych, o których mowa w art. 6 ust. 1, dotyczące arbitrażu między organami regulacyjnymi zgodnie z art. 6 ust. 10, dotyczące regionalnych centrów koordynacji, o których mowa w art. 7 ust. 2 lit. a), dotyczące zatwierdzania i zmiany metod i obliczeń oraz specyfikacji technicznych, o których mowa w art. 9 ust. 1, dotyczące zatwierdzania i zmiany metod, o których mowa w art. 9 ust. 3, dotyczące zwolnień, o których mowa w art. 10, dotyczące infrastruktury, o której mowa w art. 11 lit. d), dotyczące kwestii związanych z integralnością i przejrzystością rynku hurtowego na podstawie art. 12[...], oraz dotyczące zatwierdzania i zmiany propozycji ENTSO energii elektrycznej i organizacji OSD UE związanych z metodyką dotyczącą danych i analiz, które mają być przekazywane w odniesieniu do potrzeb w zakresie elastyczności, na podstawie art. 5 ust. 10.”;

2) w art. 3 ust. 2 dodaje się następujący akapit [...]:

„ Niniejszy ustęp ma również zastosowanie do wspólnej platformy alokacji ustanowionej zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2016/1719 **oraz, w stosownych przypadkach, do podmiotu wyznaczonego do zarządzania zintegrowanym rynkiem dnia następnego i dnia bieżącego.**”;

- 3) w art. 4 dodaje się ustęp [...] w brzmieniu:
- „9. ust. 6, 7 i 8 mają również zastosowanie do wspólnej platformy alokacji ustanowionej zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2016/1719 **oraz, w stosownych przypadkach, do podmiotu wyznaczonego do zarządzania zintegrowanym rynkiem dnia następnego i dnia bieżącego.**”;
- 4) w art. 5 ust. 8 dodaje się następujący akapit [...]:
- „ ACER monitoruje również wspólną platformę alokacji ustanowioną zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2016/1719 **oraz, w stosownych przypadkach, podmiot wyznaczony do zarządzania zintegrowanym rynkiem dnia następnego i dnia bieżącego.**”;
- 5) [...]
- [...] [...]
- 6) w art. 5 dodaje się ustęp [...] w brzmieniu:
- „10. ACER zatwierdza i w razie potrzeby zmienia wspólną propozycję ENTSO energii elektrycznej i organizacji OSD UE związaną z metodyką dotyczącą danych i analiz, które mają być przekazywane w odniesieniu do potrzeb w zakresie elastyczności na podstawie art. 19[...]c **ust. 4** rozporządzenia (UE) 2019/943.”;
- 6a) **art. 6 ust. 9 otrzymuje brzmienie:**
- „ACER przedkłada właściwemu organowi regulacyjnemu opinie na podstawie art. 8 ust. 3 i art. 16 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2019/943.”;**

7) w art. 15 dodaje się ustęp [...] w brzmieniu:

„5. ACER przedstawia sprawozdanie zawierające analizę krajowych ocen dotyczących potrzeb w zakresie elastyczności oraz zawierające zalecenia dotyczące kwestii o znaczeniu transgranicznym w odniesieniu do ustaleń organów regulacyjnych na podstawie art. 19[...]c **ust. 7** rozporządzenia (UE) 2019/943.”.

Artykuł 5

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie [[...] **dwudziestego**] dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodnicząca

Artykuł 2

Zmiany w dyrektywach (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w celu poprawy struktury unijnego rynku energii elektrycznej³²

[Następujące art. 1 i 2 były wcześniej art. 2 i 3 rozporządzenia]

W dyrektywie (UE) 2019/944 [...] wprowadza się następujące zmiany:

(1) w art. 2 wprowadza się następujące zmiany:

a) a) pkt 8 i 49 [...] **otrzymują** brzmienie:

„(8) »odbiorca aktywny« oznacza odbiorcę końcowego lub grupę działających wspólnie odbiorców końcowych, którzy zużywają lub magazynują energię elektryczną wytwarzaną na ich terenie o określonych granicach lub energię elektryczną wytworzoną we własnym zakresie bądź dzieloną, wytwarzaną na innym terenie znajdującym się w obrębie tego samego obszaru rynkowego, lub sprzedają wytworzoną we własnym zakresie energię elektryczną lub uczestniczą w systemach elastyczności lub efektywności energetycznej, pod warunkiem że działalność ta nie stanowi ich podstawowej działalności gospodarczej ani zawodowej.”;

(49) »usługa pomocnicza niezależna od częstotliwości« oznacza usługę wykorzystywaną przez operatora systemu przesyłowego lub operatora systemu dystrybucyjnego do regulacji napięcia w stanach ustalonych, szybkiego wstrzykiwania prądu biernego, zapewnienia inercji w celu zachowania stabilności sieci lokalnej, prądu zwarciovego, zdolności do rozruchu autonomicznego, pracy wyspowej oraz wygładzania profilu zapotrzebowania;”;

³²Motywy, które należy dodać.

b) dodaje się punkty w brzmieniu:

„(15a) »umowa na dostawy energii elektrycznej na czas określony w cenach stałych« oznacza umowę na dostawy energii elektrycznej między dostawcą a odbiorcą końcowym, która gwarantuje niezmiennie warunki umowne, w tym cenę, **przez cały okres obowiązywania tej umowy**, natomiast w ramach stałej ceny może zawierać element elastyczny, na przykład zróżnicowanie cen w okresach szczytowego i pozaszczytowego zapotrzebowania na energię;

(10a) »dzielenie się energią« oznacza prowadzoną przez odbiorców aktywnych prosumpcję energii odnawialnej:

- a) wytwarzanej lub magazynowanej zdalnie lub na miejscu przez współdzieloną przez nich instalację, której są właścicielami, dzierżawcami lub najemcami, w całości lub w części; lub
- b) do której prawo zostało na nich przeniesione przez innego odbiorcę aktywnego nieodpłatnie lub za określoną cenę.

[...] [...]

(24a) »dostawca z urzędu« oznacza dostawcę wyznaczonego [...] do przejęcia dostaw energii elektrycznej do odbiorców dostawcy, który zaprzestał działalności;”;

2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„ Artykuł 4

Wolność wyboru dostawcy

Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom swobodę zakupu energii elektrycznej od wybranego przez nich dostawcy. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom swobodę zawarcia więcej niż jednej umowy na dostawę energii elektrycznej jednocześnie oraz zapewniają, aby w tym celu odbiorcy mieli prawo do posiadania więcej niż jednego punktu pomiarowego i rozliczeniowego objętego jednym punktem przyłączenia dla ich terenu.”;

3) w art. 11 wprowadza się następujące zmiany:

a) tytuł otrzymuje brzmienie:

„ Prawo do umowy na czas określony w cenach stałych i do umowy z ceną dynamiczną energii elektrycznej”;

b) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby krajowe ramy regulacyjne umożliwiły dostawcom oferowanie umów na czas określony w cenach stałych i umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi, którzy mają zainstalowany inteligentny licznik, mogli zwrócić się o zawarcie umowy z ceną dynamiczną energii elektrycznej, a wszyscy odbiorcy końcowi mogli zwrócić się o zawarcie umowy na dostawy energii elektrycznej na czas określony w cenach stałych na okres co najmniej jednego roku, do co najmniej jednego dostawcy i do każdego dostawcy, który ma ponad 200 000 odbiorców końcowych.

W drodze odstępstwa od akapitu pierwszego państwa członkowskie mogą zwolnić dostawcę mającego więcej niż 200 000 odbiorców końcowych z obowiązku oferowania umów na czas określony w cenach stałych, jeżeli dostawca ten oferuje jedynie umowy z ceną dynamiczną, a zwolnienie nie ma negatywnego wpływu na konkurencję ani na wystarczający odbiorcom wybór umów na czas określony w cenach stałych.”;

c) dodaje się ustęp [...] w brzmieniu:

„1a. Przed zawarciem lub przedłużeniem obowiązywania wszelkich umów odbiorcy końcowi otrzymują streszczenie kluczowych warunków umowy w przystępnej i zwięzłej formie, zredagowane prostym językiem. Streszczenie to zawiera co najmniej informacje na temat łącznej ceny i jej składników, promocji, dodatkowych usług i [...] rabatów **oraz** [...] **określa** prawa, o których mowa w art. 10 ust. 3 lit. a), b), d), e) i f). Komisja przedstawia wytyczne w tym zakresie.”;

d) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi otrzymali od dostawców pełne informacje na temat korzyści, kosztów i ryzyka **stosownych rodzajów** umów na dostawy [...] **energii elektrycznej**, a także by dostawcy byli zobowiązani do udzielania odbiorcom końcowym takich informacji, w tym w odniesieniu do konieczności instalacji odpowiedniego licznika energii elektrycznej. Organy regulacyjne monitorują zmiany sytuacji na rynku i oceniają ryzyko, jakie powodować mogą nowe produkty i usługi, a także walczą z nadużyciami.”;

4) dodaje się artykuły w brzmieniu:

„ Artykuł 15a

Prawo do dzielenia się energią

1. Wszystkie gospodarstwa domowe, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz organy publiczne mają prawo uczestniczyć w dzieleniu się energią jako odbiorcy aktywni.

[...]2. Odbiorcy aktywni są uprawnieni do dzielenia się energią odnawialną między sobą na podstawie prywatnych porozumień lub za pośrednictwem osoby prawnej.

[...]3. Odbiorcy aktywni mogą – w celu ułatwienia dzielenia się energią – korzystać z usług strony trzeciej, która jest właścicielem instalacji magazynowania lub wytwarzania energii odnawialnej lub nią zarządza w zakresie instalowania i eksploatacji, w tym pomiaru i utrzymania, przy czym tej strony trzeciej nie uznaje się za odbiorcę aktywnego.

[...]4. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy aktywni uczestniczący w dzieleniu się energią:

[...]a) byli uprawnieni do tego, aby dzielona energia elektryczna była kompensowana z ich całkowitym zmierzonym zużyciem w przedziale czasowym nie dłuższym niż okres rozliczania niezbilansowania i bez uszczerbku dla obowiązujących podatków, opłat i opłat sieciowych;

[...]b) korzystali ze wszystkich praw i obowiązków odbiorców jako odbiorcy końcowi na mocy niniejszej dyrektywy, z wyjątkiem przypadków dzielenia się energią między gospodarstwami domowymi o mocy zainstalowanej do 10,8 kW **dla pojedynczych gospodarstw domowych [jak określono w zmienionej dyrektywie w sprawie odnawialnych źródeł energii 2021/557]** oraz do 50 kW dla bloków wielomieszkańczych [...] **[zgodnie z przekształconą dyrektywą w sprawie efektywności energetycznej budynków 2021/802];**

[...]c) mieli dostęp do wzorów umów zawierających uczciwe i przejrzyste warunki dotyczące umów o [...] **dzieleniu się energią** między gospodarstwami domowymi oraz umów w sprawie dzierżawy lub najmu instalacji magazynowania i wytwarzania energii odnawialnej lub inwestowania w takie instalacje na potrzeby dzielenia się energią; w przypadku sporów wynikających z takich umów odbiorcy końcowi muszą mieć dostęp do metod pozasądowego rozstrzygania sporów zgodnie z art. 26;

[...] d) nie podlegali nieuczciwemu i dyskryminującemu traktowaniu przez uczestników rynku lub ich podmioty odpowiedzialne za bilansowanie;

[...]e) byli informowani o możliwości wprowadzania zmian dotyczących obszarów rynkowych zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz o tym, że prawo do dzielenia się energią jest ograniczone do jednego i tego samego obszaru rynkowego.

[...]5. Państwa członkowskie zapewniają, aby odpowiedni operatorzy systemów przesyłowych lub dystrybucyjnych lub inne wyznaczone organy:

[...]a) monitorowali, gromadzili i walidowali dane pomiarowe dotyczące dzielonej energii elektrycznej i przekazywali je odpowiednim odbiorcom końcowym i uczestnikom rynku co najmniej raz w miesiącu i zgodnie z art. 23;

[...] b) udostępnił odpowiedni punkt kontaktowy umożliwiający rejestrowanie uzgodnień dotyczących dzielenia się energią, otrzymywanie informacji na temat odpowiednich punktów pomiarowych, zmian lokalizacji i uczestnictwa oraz, w stosownych przypadkach, zatwierdzanie metod obliczeniowych w jasny, przejrzysty i terminowy sposób;

[...]6. Państwa członkowskie wprowadzają odpowiednie i niedyskryminujące środki w celu zapewnienia, aby gospodarstwa domowe dotknięte ubóstwem energetycznym i znajdujące się w trudnej sytuacji mogły mieć dostęp do systemów dzielenia się energią. Środki te mogą obejmować środki wsparcia finansowego lub kwoty alokacji produkcji.

7. **Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla prawa odbiorców do wyboru dostawcy zgodnie z art. 4 oraz dla obowiązujących przepisów krajowych dotyczących udzielania zezwoleń dostawcom.**

Artykuł 18a

Zarządzanie ryzykiem związanym z dostawcami

1. [...]Organy regulacyjne **lub, w przypadku gdy państwo członkowskie wyznaczyło do tego celu alternatywny niezależny właściwy organ, takie wyznaczone właściwe organy**, zapewniają, aby dostawcy posiadali i wdrożyli odpowiednie strategie zabezpieczające w celu ograniczenia ryzyka wynikającego ze zmian w hurtowych dostawach energii elektrycznej dla rentowności ich umów z odbiorcami, przy jednoczesnym utrzymaniu płynności na rynkach krótkoterminowych i sygnałów cenowych z tych rynków.
2. Strategie zabezpieczające dostawców mogą obejmować stosowanie umów zakupu energii elektrycznej. W przypadku gdy istnieją wystarczająco rozwinięte rynki umów zakupu energii elektrycznej, które umożliwiają efektywną konkurencję, państwa członkowskie mogą wymagać, aby część ekspozycji dostawców na ryzyko związane ze zmianami hurtowych cen energii elektrycznej została pokryta za pomocą umów zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, dopasowanych do czasu trwania ich ekspozycji na ryzyko po stronie odbiorcy, z zastrzeżeniem zgodności z unijnym prawem konkurencji.
3. Państwa członkowskie dążą do zapewnienia dostępności produktów zabezpieczających dla obywatelskich społeczności energetycznych i społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej.”;

5) dodaje się **artykuły** [...]w brzmieniu:

„ Artykuł 27a

Dostawca z urzędu

1. Państwa członkowskie [...] **wdrażają system dostawców z urzędu w celu zapewnienia ciągłości dostaw** przynajmniej dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi. Dostawców z urzędu wyznacza się w drodze sprawiedliwej, [...] przejrzystej i niedyskryminującej procedury.
2. Odbiorcy końcowi, którzy są przenoszani do dostawców z urzędu, nie tracą praw przysługujących im jako odbiorcom, w szczególności praw określonych w art. 4, 10, [...] 12, 14, 18 i 26.
3. Państwa członkowskie zapewniają, aby dostawcy z urzędu niezwłocznie przekazywali przeniesionym odbiorcom warunki umów i zapewniali im niezakłóconą ciągłość świadczenia usług przez co najmniej 6 miesięcy.
4. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi otrzymywali informacje o ofercie rynkowej i zachęty do przejścia na taką ofertę.
5. Państwa członkowskie mogą wymagać [...] od dostawcy z urzędu dostarczania energii elektrycznej odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, którzy nie otrzymują ofert rynkowych. W takich przypadkach stosuje się warunki określone w art. 5.”;

„Artykuł 28a

Ochrona odbiorców wrażliwych przed odłączeniem

Państwa członkowskie zapewniają ochronę odbiorców wrażliwych przed odłączeniem energii elektrycznej. Ochronę tę zapewnia się w ramach pojęcia odbiorców wrażliwych zgodnie z art. 28 ust. 1 [...] i bez uszczerbku dla środków określonych w art. 10 ust. 11.”;

6) art. 27 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli państwa członkowskie uznają to za stosowne – małym przedsiębiorstwom, możliwość korzystania z usługi powszechnej, a mianowicie prawo do dostaw energii elektrycznej o określonej jakości, na ich terytorium, po konkurencyjnych, łatwo i jednoznacznie porównywalnych, przejrzystych i niedyskryminujących cenach. Aby zapewnić świadczenie usługi powszechnej, państwa członkowskie nakładają na operatorów systemów dystrybucyjnych obowiązek przyłączania odbiorców do ich sieci na warunkach i według taryf ustalonych zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 59 ust. 7. Niniejsza dyrektywa nie uniemożliwia państwom członkowskim wzmacniania pozycji rynkowej odbiorców będących gospodarstwami domowymi oraz małych i średnich odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi przez wspieranie możliwości dobrowolnego zrzeszania się tej kategorii odbiorców w celu wzmocnienia reprezentacji.”;

7) art. 31 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Operator systemu dystrybucyjnego dostarcza użytkownikom systemu informacje niezbędne im do skutecznego dostępu do systemu, w tym również korzystania z niego. W szczególności operator systemu dystrybucyjnego publikuje w jasny i przejrzysty sposób informacje na temat możliwości udostępnienia nowych przyłączy na obszarze jego działalności – w tym na obszarach, na których występują ograniczenia przesyłowe, jeżeli możliwe jest umieszczenie elastycznych przyłączy na potrzeby magazynowania energii – oraz regularnie, co najmniej raz na kwartał, aktualizuje te informacje.

Operatorzy systemów dystrybucyjnych przekazują również użytkownikom systemu jasne i przejrzyste informacje na temat statusu i sposobu rozpatrywania ich wniosków o przyłączenie. Przekazują oni takie informacje w ciągu trzech miesięcy od złożenia wniosku.

3a. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 3 do zintegrowanych przedsiębiorstw energetycznych obsługujących mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców lub obsługujących małe, wydzielone systemy.”;

8) w art. 40 dodaje się ustęp w brzmieniu [...]:

[...]

„6a. Wymogi określone w ust. 5 i 6 nie mają zastosowania do produktu wygładzającego profil zapotrzebowania zamówionego zgodnie z art. 7a rozporządzenia (UE) 2019/943.”;

9) w art. 59 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 1 [...] **lit. c)** otrzymuje brzmienie:

„c) [...] w ścisłej współpracy z pozostałymi organami regulacyjnymi, zapewnienie wykonywania przez wspólną platformę alokacji ustanowioną zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2016/1719, oraz, **w stosownych przypadkach, przez podmiot wyznaczony do zarządzania zintegrowanym rynkiem dnia następnego i dnia bieżącego, przez ENTSO energii elektrycznej i organizację OSD UE ich obowiązków określonych w niniejszej dyrektywie, rozporządzeniu (UE) 2019/943, kodeksach sieci i wytycznych przyjętych na podstawie art. 59, 60 i 61 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz w innych właściwych przepisach prawa Unii, w tym w odniesieniu do kwestii transgranicznych, a także wykonywania decyzji ACER, oraz wspólne wskazywanie przypadków niewykonywania przez wspólną platformę alokacji, ENTSO energii elektrycznej i organizację OSD UE ich odpowiednich obowiązków; jeżeli organy regulacyjne nie osiągną porozumienia w terminie czterech miesięcy od rozpoczęcia konsultacji w celu wspólnego wskazania przypadków niewykonywania, sprawę przekazuje się do decyzji ACER zgodnie z art. 6 ust. 10 rozporządzenia (UE) 2019/942;”;**

b) ust. 1 [...] **lit. z)** otrzymuje brzmienie:

„z) [...]: monitorowanie usuwania nieuzasadnionych przeszkód i ograniczeń w rozwijaniu zużycia wytworzonej we własnym zakresie energii elektrycznej i rozwoju obywatelskich społeczności energetycznych, w tym [...] **przeszkód i ograniczeń uniemożliwiających** przyłączenie elastycznego rozproszonego wytwarzania energii w rozsądnym terminie[...].”;

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Organ regulacyjny w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę wspólna platforma alokacji, w **stosownych przypadkach podmiot wyznaczony do zarządzania zintegrowanym rynkiem dnia następnego i dnia bieżącego**, ENTSO energii elektrycznej lub organizacja OSD UE, jest uprawniony do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstraszcających sankcji na te podmioty, jeżeli nie wykonują one obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, rozporządzenia (UE) 2019/943 lub wszelkich właściwych prawnie wiążących decyzji organów regulacyjnych lub ACER, lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia takich sankcji.”;

9a) w art. 66 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„W drodze odstępstwa od art. 40 ust. 4 operatorzy systemów przesyłowych w Estonii, na Łotwie i Litwie mogą polegać na usługach bilansujących świadczonych przez krajowych dostawców magazynowania energii elektrycznej, przedsiębiorstwa powiązane z operatorami systemów przesyłowych oraz inne instalacje będące własnością operatorów systemów przesyłowych.

W drodze odstępstwa od art. 54 ust. 2 Estonia, Łotwa i Litwa mogą zezwolić swoim operatorom systemów przesyłowych i przedsiębiorstwom powiązanim z operatorami systemów przesyłowych na posiadanie, rozwijanie i eksploatację magazynowania oraz zarządzanie nim bez przeprowadzania otwartej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej procedury przetargowej oraz mogą zezwolić takim magazynom na zakup lub sprzedaż energii elektrycznej na rynkach bilansujących.

Odstępstwa od art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 stosuje się do trzech lat po przystąpieniu Estonii, Łotwy i Litwy do kontynentalnego europejskiego obszaru synchronicznego. W przypadku gdy jest to konieczne do zachowania bezpieczeństwa dostaw, Komisja może przedłużyć początkowy trzyletni okres o maksymalnie pięć lat.”;

9b) w art. 66 dodaje się nowy ustęp w brzmieniu:

„7. W drodze odstępstwa od art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 Cypr może umożliwić swojemu operatorowi systemów przesyłowych bycie właścicielem, tworzenie i obsługiwanie magazynów oraz zarządzanie nimi bez przeprowadzania otwartej, przejrzystej, niedyskryminacyjnej procedury przetargowej.

Odstępstwa od art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 mają zastosowanie, do czasu aż system przesyłowy na Cyprze nie zostanie połączony z systemami przesyłowymi innych państw członkowskich dzięki połączeniom wzajemnym.”;

10) dodaje się artykuł [...] w brzmieniu:

„ Artykuł 66a

Dostęp do przystępnej cenowo energii podczas kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej

1. **Rada, na wniosek Komisji, w drodze [...] decyzji wykonawczej, może ogłosić regionalny lub ogólnounijny kryzys związany z cenami energii elektrycznej, jeżeli spełnione są następujące warunki:**

a) na hurtowych rynkach energii elektrycznej panują bardzo wysokie **średnie** ceny – co najmniej dwuipółkrotnie wyższe niż średnia cena z poprzednich 5 lat – które według przewidywań utrzymają się przez co najmniej 6 miesięcy. **Przy obliczaniu średniej ceny w ciągu poprzednich 5 lat nie uwzględnia się 2022 r. ani tych okresów, w których ogłoszono regionalny lub ogólnounijny kryzys związany z cenami energii elektrycznej;**

- b) występuje gwałtowny wzrost cen detalicznych energii elektrycznej [...] **wynoszący około 70 %**, który według przewidywań utrzyma się przez co najmniej [...] **3** miesiące; oraz
 - c) wzrost cen energii elektrycznej negatywnie wpływa na szerzej pojętą gospodarkę.
2. Decyzja o ogłoszeniu regionalnego lub ogólnounijnego kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej **określa** okres ważności tej decyzji, który może trwać do jednego roku. **Okres ten może zostać przedłużony zgodnie z procedurą określoną w ust. 7 na kolejne okresy nieprzekraczające jednego roku.**
3. **Komisja przedstawia wniosek dotyczący ogłoszenia regionalnego lub ogólnounijnego kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej wraz z proponowanym okresem ważności decyzji, w przypadku gdy uzna, że spełnione są warunki, o których mowa w ust. 1.**
4. **Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zmienić wniosek Komisji przedłożony zgodnie z ust. 3 i 7.**
5. W przypadku gdy **Rada** [...] przyjęła decyzję na podstawie ust. 1, państwa członkowskie mogą podczas trwania okresu ważności tej decyzji stosować ukierunkowane interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej do małych i średnich przedsiębiorstw. Takie interwencje publiczne:
- a) ograniczają się do maksymalnie 70 % zużycia przez beneficjenta w tym samym okresie poprzedniego roku i podtrzymują zachętę do zmniejszenia zapotrzebowania;
 - b) spełniają warunki określone w art. 5 ust. 4 i 7;
 - c) w stosownych przypadkach spełniają warunki określone w ust. 4.

6. W przypadku gdy **Rada** [...] przyjęła decyzję na podstawie ust. 1, państwa członkowskie mogą podczas trwania okresu ważności tej decyzji, na zasadzie odstępstwa od art. 5 ust. 7 lit. c), stosując ukierunkowane interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej na podstawie art. 5 ust. 6 lub na podstawie ust. 3 niniejszego artykułu, wyjątkowo i tymczasowo ustalić cenę dostawy energii elektrycznej poniżej kosztów, pod warunkiem że spełnione są następujące warunki:
- a) cena ustalona dla gospodarstw domowych ma zastosowanie jedynie do maksymalnie 80 % mediany zużycia w sektorze gospodarstw domowych i podtrzymuje zachętę do zmniejszenia zapotrzebowania;
 - b) nie dochodzi do dyskryminacji żadnych dostawców;
 - c) dostawcy otrzymują rekompensatę za dostawy poniżej kosztów; oraz
 - d) wszyscy dostawcy kwalifikują się na tej samej podstawie do składania ofert dotyczących ceny dostawy energii elektrycznej poniżej kosztów.
7. **W odpowiednim czasie przed upływem terminu określonego zgodnie z ust. 2 Komisja ocenia, czy warunki określone w ust. 1 są nadal spełnione. Jeżeli Komisja uzna, że warunki określone w ust. 1 są nadal spełnione, przedstawia Radzie wniosek w sprawie przedłużenia okresu ważności decyzji przyjętej zgodnie z ust. 1. W przypadku gdy Rada podejmie decyzję o przedłużeniu okresu ważności, przez taki przedłużony okres stosuje się ust. 5 i 6.”.**

8. Bez uszczerbku dla art. 107 i 108 TFUE państwa członkowskie mogą stosować pulap dochodów od wytwórców inframarginalnych na takich samych warunkach jak warunki określone w art. 6–8 i art. 10 rozporządzenia Rady (UE) 2022/1854 do dnia 30 czerwca 2024 r. Do dnia 15 maja 2024 r. Komisja przeprowadzi przegląd stosowania odpowiednich systemów na podstawie niniejszego ustępu i przedstawi Parlamentowi i Radzie sprawozdanie na temat głównych ustaleń tego przeglądu.”;

11) [...]

[...] [...]

[...]

[...] [...]

[...] [...]

[...]

[...]

Artykuł 2

Zmiany w dyrektywie (UE) [...]

W dyrektywie (UE) 2018/2001 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 ust. 3 wprowadza się następujące zmiany:
 - a) akapit drugi otrzymuje brzmienie:

„ W tym celu, w odniesieniu do systemów bezpośredniego wsparcia cen, wsparcie jest przyznawane w formie premii rynkowej, która może być, między innymi, zmienna albo stała. [...] **Pierwsze zdanie** nie ma zastosowania do wsparcia na rzecz energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wymienionych w art. 19b ust. 2 rozporządzenia [...] **Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943**³³, do którego to wsparcia ma zastosowanie art. 19b ust. 1 tego rozporządzenia.”;

2) [...]

[...] [...]

[...]

[...]

³³ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54).**

Artykuł 3

Transpozycja

- 1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia sześć miesięcy po wejściu w życie [niniejszej dyrektywy].
W drodze odstępstwa od akapitu pierwszego państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania art. 1 ust. 2 i 4 do dnia dwadzieścia cztery miesiące po wejściu w życie [niniejszej dyrektywy].**

Niezwłocznie przekazują one Komisji tekst tych przepisów.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Przepisy te zawierają także wskazanie, że w istniejących przepisach ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odniesienia do dyrektywy uchylonej niniejszą dyrektywą odczytuje się jako odniesienia do niniejszej dyrektywy. Sposób dokonywania takiego odniesienia i formułowania takiego wskazania określany jest przez państwa członkowskie.

Artykuł 4

Wejście w życie

- 1. Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie [dwudziestego] dnia po jej opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.**

Artykuł 5

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

Przewodniczący

Przewodnicząca

W imieniu Rady
